

№4 იანვარ-თებერვალი

საღი მოვარე

რელიგიურ-საგანმანათლებლო ჟურნალი

„ქრისტიანობის იმედი, სული ზმისნე და
უბედობი განცდილ“ (ჰაღისი)

სარჩევი

წმინდა მარიამი

<i>ნინო ჩოგაძე</i> ღღეს კარასკეპის (ჯუმა)	2
წმინდა ისა (იესო) <i>მაყვარა ხმარაძე</i>	6
იმისათვის, რომ სიცოცხლე უახროდ არ ჩაიფერვლოს <i>ნინო ჩოგაძე</i>	11
ცნობები ქართული ენის წარმოშობის შესახებ <i>რონარი ტუნაძე</i>	13
<i>ბარნი მანთაძე</i>	16
გლობალური სოციალურ – ეკონომიკური პრობლემები <i>რონ კოჩარიძე</i>	18
ნარკომანია განკურნებადია <i>თეა მანთაძე</i>	20
მეზობლად ნათელ სამოთხეში <i>მიხეილ გერაძე</i>	22
ო, ეს ფული <i>გურამ ხოზრევანიძე</i>	28
ალამიანის რწმენა და იმედი <i>გერა გოგიტიძე</i>	34
აჭარის ბუნებრივი რესურსების გამოყენება სამთო ტურიზმის განვითარებისათვის <i>ზურაბ აბაშიძე</i>	35
ბრიკი <i>ნინო ტუნაძე</i>	37
ახალი მთვარე, შენ გამახარე <i>რონარი ტუნაძე</i>	39

ISSN 1987-6106

UDC (უკ) 2-472 ა-984

PASUXISMGEBELI REDAQTORI:

ბადრი შენაძე

REDAQTORI:

დონარი ტუნაძე

KOREQTORI:

ნინო ჩოგაძე

DIZAINI:

თორნიკე ართაბულაძე

DAMKVETI: მუსლიმანთა სასულიერო-
საეკლესიო ცენტრი „ბარაქა“

MISAMARTI: ქ. ბათუმი, ქუთაისის ქუჩა №33

TEL. FAQSI: (822) 7 69 04

EL. FOSTA: geobaraqa@yahoo.com

DAIBEWDA: შპს „თბილისის სტამბა“-ში

MISAMARTI: თაბუაშვილის №46

TEL. & FAQSI: 99-72-87

EL. FOSTA: tbiliselebi2001@yahoo.com

„უბედურების კედლები“ ავტორების, სოცოცხლის კი სოკოუ ფიქსან გზილთქის“ (ჭაღისი)

წმინდა მარიაში...

წმინდა მარიაში დავუდის შთამომავალი, ჰანნესა და იმრანის შვილი იყო.

როგორც წყაროებშია მოცემული, ჰანნეს ბავშვი არ უჩნდებოდა. ისიც ღმერთს ევე-ღრებოდა:

„ღმერთო, ბავშვი თუ შემეძინება, მას „ბეთი მაქდისში“ მსახურად ვაქცევ!“

ამ პირობის დადების შემდეგ ჰანნე და-ფეხმძიმდა. აიათში ნაბრძანებია:

„იმრანის ცოლმა ასე თქვა: ღმერთო ჩემო! ჩემს მუცელში მყოფი (ღვთისმსახურებისთვის) გააზატებული მონა-მსახური შენ შემოგწირე. ჩემი შენაპირები მიიღე. უეჭველია, (ჩემი ვედრების) სამართლიანად შემსმენი და (ჩემი მიზნის) მცოდნე შენ ხარ!“ (სურა ალი-იმრანი, აიათი 35)

ჰანნეს ქალიშვილი შეეძინა. სახელად მარიაში დაარქვა.

იმ დრომდე „ბეთი მაქდისს“ ვაჟიშვილებს აღუთქვამდნენ და ეს დიდ მადლად ითვლებოდა. ამგვარად აღთქმული ვაჟები დაბადებიდან სრულწლოვანებამდე იქ მსახურებას აგრძელებდნენ. ბავშვი სრულწლოვანების შემდეგ ისურვებდა კვლავ იქ გააგრძელებდა სამსახურს, ისურვებდა წავიდოდა. მაგრამ ბავშვის მიერ „ბეთი მაქდისის“ სრულწლოვანებამდე დატოვება ნებადართული არ იყო.

ჰანნეს ქალიშვილ მარიაშს ბეთი მაქდისში მოვალეობები გადაეცა. წილი ჰყარეს იმაზე, თუ მარიაში ვისი მფარველობის ქვეშ უნდა ყოფილიყო. უდიდესი ალლაჰი ბრძანებს:

წილი ერგო „ბეთი მაქდისის“ წინამძღოლ ზაქარიას, რომელიც ამავე დროს ჰანნეს სიძე

იყო. ზაქარიამ მარიაშზე პასუხისმგებლობა აიღო.

მარიაშმა ძუძუს წოვა რომ შეწყვიტა, „ბეთი მაქდისში“ ერთი ოთახი გამოუყეს. ამ ოთახს აიათში „მიჰრაბი“ ეწოდება, რაც ნიშნავს ღვთისმსახურების შესასრულებელ ადგილს, ესე იგი, „ტაძრის“ მნიშვნელობაც აქვს.

წმინდა მარიაშის ოთახში მხოლოდ ზაქარია შედიოდა. ასე გაგრძელდა, სანამ მარიაში თორმეტი წლის გახდებოდა. ზაქარია მის ოთახში შესვლისას გასაღებით აღებდა კარს, გამოსვლისას კი კეტავდა. ყოველდღე ოთახში ერთი დღის სამყოფ საჭმელს უტოვებდა. მაგრამ შიგ სხვადასხვა ხილს ხედავდა და გაოცებული რჩებოდა. ესენი საიდან მოვიდაო რომ ჰკითხავდა, მარიაში პასუხობდა: ღმერთი მიგზავნისო. მათში ზაფხულში ზამთრის, ზამთარში კი ზაფხულის ხილი ერია. უდიდესი ალლაჰი ბრძანებს:

„ღმერთმა მშვენიერი მიღებით მიიღო; ის ისე გამოზარდა, როგორც ლამაზი მცენარე. ზაქარიასაც მისი მოვლა დაავალა. ზაქარია მიჰრაბში მასთან შესვლისას ყოველთვის მის გვერდით სარჩოს ხედავდა და ეკითხებოდა: მარიაშ, ეს შენ საიდან მოგდის? ისიც პასუხობდა: ის ალლაჰის მხრიდანაა. უეჭველია, რომ ალლაჰი ვისაც ისურვებს, სარჩოს უნგარიშოდ აძლევს!“ (სურა ალი-იმრანი, აიათი 37)

უდიდესმა ალლაჰმა წმინდა მარიაშს შემდეგი წყალობანი უბოძა:

მიუხედავად იმისა, რომ წმინდა მარიაშამდე „ბეთი მაქდისს“ ვაჟებს სწირავდნენ,

მარიამის დედის ვედრების საფუძველზე, მარიამიც მიღებულ იქნა როგორც ალთქმული.

უდიდესმა ალლაჰმა ის სიძის ზაქარიას მფარველობის ქვეშ აღზარდა.

მას სამოთხის სიკეთეები ჯერ კიდევ ამქვეყნად უბოძა.

მას ჯებრაილთან შეხვედრა უწყალობა.

ის და მისი შვილი ისა (იესო) ეშმაკის ბოროტებისგან დაიფარა.

მისმა შვილმა ჯერ კიდევ ჩვილობაში დაილაპარაკა და დედაზე ცილისმწამებლებს პასუხი გასცა.

ალლაჰის შუამავალი ბრძანებს:

„იმრანის ქალიშვილი მარიამი მისი ღრრის ქალებს შორის ყველაზე კეთილშობილია, მონოთეისტ ქალთა შორის ყველაზე კეთილშობილი კი წმინდა ხატოვია.“ (მუსლიმი, ფედაილუს საჰაბე, 69)

წმინდა მარიამი ღლე და ღამ ღვთისმსახურებას ასრულებდა, ებრაელებს შორის ღვთისმოშიშობით სახელი მოიხვეჭა. ის ღვთის რჩეული მონა-მსახურთაგანი იყო. ასე, რომ ყურანში შექებულია როგორც ალლაჰის მონა-მსახურობის საკითხში მაღალ საფეხურზე მდგომი ადამიანი.

უდიდესი ალლაჰი ასე ბრძანებს:

„ანგელოზები ამბობდნენ: მარიამ! ალლაჰმა შენ ამოგირჩია, წმინდანად შეგქმნა და ამქვეყნად არსებულ ყველა ქალზე მაღლა დაგაყენა. მარიამ! ღმერთს ემსახურე, სეჯდე შეუსრულე! (მის წინაშე) რუქუს შემსრულებლებთან ერთად შენც დაიხარე.“ (სურა ალი-

იმრანი, აიათები 42, 43)

ამ ბრძანების შემდეგ წმინდა მარიამი ღვთისმოშიშობის იმ საფეხურზე ავიდა, რომ ნამაზის ლოცვისგან ფეხები დაუსივდა.

წმინდა მარიამი თხუთმეტი წლის ასაკში დაინიშნა იუსუფ ნეჯჯარზე, მაგრამ სანამ მასზე დაქორწინდებოდა, ალლაჰმა მას უმა-მოდ ბავშვის წყალობის შესახებ ახარა:

„ანგელოზები ეუბნებოდნენ: მარიამ!

ალლაჰი შენ მისგან წამოსული სიტყვით (ბავშვს) გახარებს.

მარიამის შვილის სახელი

მესია — ისაა. სააქაოში

და საიქიოში პატივცემული და ალლაჰთან

ახლო მყოფთა შორი-

საა.“ (სურა ალი-იმრა-

ნი, აიათი 45)

კვლავ ანგელოზებმა წმინდა მარიამს

უთხრეს:

„(მარიამ!) ის აკვანში

და მოზარდობაში ადამიანებს დაელაპარაკება და

ღვთისმოსავთაგანი იქნება.“

(სურა ალი-იმრანი, აიათი 46)

„მარიამმა თქვა: ღმერთო ჩემო! მე ბავშვი როგორ შემეძინება, რომ არც ერთი ადამიანი არ შემხვია? ალლაჰმა უპასუხა: აი, ასე ქმნის ალლაჰი, რასაც ისურვებს: მხოლოდ „იქმენ“ იტყვის და ისიც იქმნება.“ (სურა ალი-

იმრანი, აიათი 47)

ბევრი დრო არ გასულა, უდიდესმა ღმერთმა მარიამს ჯებრაილი გამოუგზავნა:

„...ის მას ადამიანის სახით ეჩვენა.“ (სურა მარიამი, აიათი 17)

მარიამმა მის წინ უცხო ადამიანი რომ დაინახა, თავმდაბლობისა და უმწიკვლობის გამო მოერიდა. იმის გამო, რომ არ იცოდა ის ჯებრაილი იყო, შიშმა მოიცვა:

„(მარიამმა) უთხრა: მოწყალე ალლაჰს შენ-
გან ვეფარები! თუკი მორიდებული აღამი-
ანი ხარ (ჩემგან შორს დადექი)! (ჯებრაილმა)
მიუგო: მე მხოლოდ და მხოლოდ ღმერთის
ელჩი ვარ იმისათვის, რომ წმინდა ვაჟიშვი-
ლი გიწყალობაო. (მარიამმა) ჰკითხა: როგორ
შეიძლება მე ბავშვი გამიჩნდეს მაშინ, როცა
აღამიანის ხელი არ შემხებია და უნამუსოც
არა ვარ? (ჯებრაილმა) უპასუხა: (ალლაჰის
გადაწყვეტილება) ასეთია! (რადგან) ღმერთი
ბრძანებს — „ეს ჩემთვის ადვილია“. თან
ჩვენ მას აღამიანებისთვის მტკიცებულებად
და ჩვენგან წყალობად ვაქცევთ. ეს კანონსა
და გადაწყვეტილებასთან დაკავშირებული
(მარადისობაში მომხდარი) საქმეა.“ (სურა
მარიამი, აიათები 18-21)

ისე, როგორც უდიდესმა ღმერთმა ისურ-
ვა:

„მარიამი მასზე (ისაზე) დაფხმძიმდა.
ამის გამო მასთან (მუცელში მყოფ ბავშ-
ვთან) ერთად შორს წავიდა.“ (სურა მარიამი,
აიათი 22)

წმინდა მარიამს სამშობიარო ტკივილები
როცა დაეწყო, გამხმარ ხესთან მივიდა და
მიეყრდნო. აიათში ნაბრძანებია:

„სამშობიარო ტკივილებმა მას ხურმის
ხისკენ (მასზე მიყრდნობისკენ) უბიძგა. (სირ-
ცხვილისგან) ნეტავ ამაზე აღრე მოგმდარი-
ყავი და დავიწყებას მივცემოდით! — ინა-
ტრა.“ (სურა მარიამი, აიათი 23)

წმიდა ისას დაბადების შემდეგ:

„(ჯებრაილმა) მას (ხურმის ხის) ძირი-
დან ასე დაუძახა: არ მოიწყინო! უეჭველია,
რომ შენმა ღმერთმა შენ ქვეშ (მისგან რომ
ისარგებლო) წყლის რუ გააჩინა.“ (სურა მარ-
იამი, აიათი 24)

ხმამ, რომელიც წმინდა მარიამს მიმარ-
თავდა, ასე გააგრძელა:

„ხურმის ტოტი შენსკენ დაბერტყე, რომ
ქორცვა, დამწიფებული ხურმები დაგცყაროს!“

(სურა მარიამი, აიათი 25)

წმინდა მარიამმა ხურმის ტოტი მისკენ
მოქაჩა და შეარხია. მიუხედავად იმისა, რომ
ზამთარი იყო, ხიდან მწიფე ნაყოფი ჩა-
მოცვივდა. მარიამმა მის წინ მომდინარე
წყალი დალია და ახალი ხურმაც შეჭამა.
ხის მიერ ზამთარში ხურმის მოცემა წმინდა
მარიამის გამო მოხდა. მას უთხრეს:

„ახლა უკვე ჰამე, დალიე! გილოცავ! თუკი
აღამიანებისგან გინმეს შეხვედები, მათ ღუ-
მილით მარხვაზე ანიშნე. ღგეს არც ერთ
აღამიანს არ დაელაპარაკები!“ (სურა მარიამი,
აიათი 26)

წმინდა მარიამის ღროს, ისე როგორც
უჭმელ-უსმელი მარხულობდნენ, ასევე ღუ-
მილიც მარხვად ითვლებოდა. ესე იგი,
როცა მარხულობდი, ისე როგორც ჰამა-სმას
არიდებ თავს, საუბრისთვისაც თავი უნდა
აგერილებინა.

ისას დაბადებასთან ერთად მის ტომში
დიდი ცილისწამება და მითქმა-მოთქმა გავრ-
ცელდა:

„(მარიამმა) ბოლოს ის (ისა მკერდში)
ჩაიკრა და თავის ტომთან მიიყვანა. უთხრეს:
მარიამ! შენ მართლაც გაუგონარი (უზნეო)
საქმე ჩაიდინე! ჰარუნის დაგ, მამაშენი ცული
აღამიანი არ იყო, არც ღელაშენი იყო უნა-
მუსო.“ (სურა მარიამი, აიათები 27, 28)

მარიამს ებრაელები განუწყვეტილად
შეურაცხყოფას აყენებდნენ. ის ამას მოთ-
მინებით იტანდა და ისე როგორც ებრძანა,
არ ლაპარაკობდა. მაგრამ მისი ტომის მიერ
შეურაცხმყოფელი ქცევები ზღვარს რომ
გასცდა, ღმერთის დახმარება მოუვიდა.

„...მარიამმა მათ (დაუღაპარაკებლად)
ჩვილი ბავშვი აჩვენა. (მათ) უთხრეს: ჩვენ
როგორ უნდა ვესაუბროთ აკვანში მწოლი-
არე ბავშვს?“ (სურა მარიამი, აიათი 29)

წმინდა ისამ, რომელიც მომავალში ალლა-
ჰის შუამავალი უნდა გამხდარიყო, უდიდესი

ლმერთის წყალობით, ჯერ კიდევ აკვანში მყოფმა ენა ამოიღება, საუბარი დაიწყო:

„მე ალლაჰის (რჩეული) ადამიანი ვარ! მან მე წიგნი მიბოძა და შუამავლად მაქცია. სადაც არ უნდა ვიყო, მან მე წმინდად შემქმნა. სანამ ვიცხოვრებ, ნამაზის ლოცვა და ზექათი მიბრძანა. მე შემქმნა დედისთვის კეთილისმქმნელ ადამიანდ; მე უბედურ მემამოხედ არ ვუქცევია. დაბადების დღეს, გარდაცვალების დღეს და მეორედ მოსვლის — საფლავიდან გამოსვლის დღეს უსაფრთხოება მიბოძა.“ (სურა მარიამი, აიათები 30-33)

აი, ამგვარად წმინდა მარიამი უარმყოფელი ხალხის შეკითხვაზე: „ეს ბავშვი საიდან გაყავსო?“ ყოველთვის ბავშვს აჩვენებდა და ეუბნებოდა: „ბავშვმა გითხრას!“ ჩვილი ისაც პასუხობდა:

„დედაჩემი პატიოსანი და უმწიკვლო ქალია! უმეცრებო, მაღალი ზნეობისა და სინდისის მქონე დედაჩემს ნუ არცხვენთ! იცოდეთ, რომ უდიდესმა ღმერთმა ამქვეყნად უმამოდ გამაჩინა. ეს მისი ერთ-ერთი სასწაულია!“

ამის გამო რამდენიმე ადამიანმა თქვა:

„ეს ალლაჰის სასწაულია, თორემ ახალდაბადებული ბავშვი ვერ ილაპარაკებს. ეს მართლაც ღვთიური სასწაულია, ღმერთის დიდებულების მაჩვენებელია.“

ამის მიუხედავად, ზოგიერთები მზაკვრობას მაინც აგრძელებდნენ.

წმინდა ისას ჩვილობისას საუბარმა ცილისწამებას ბოლო მოუღო, მაგრამ ცოტა ხნის გასვლის შემდეგ ცილისწამება და მითქმა-მოთქმა კვლავ დაიწყო. უმეცრები ამბობდნენ:

„უმამოდ ბავშვი გაჩნდება?!“

შემდეგ თქვეს:

„ეს მრუშობა ვის უნდა ჩაედინა, თუ არა ზაქარიას?!“ როცა ზაქარია ერთხელ „ბეითი

მაქდისში“ მარტო დარჩა, მასთან მივიდნენ და ცილი დასწამეს:

„შენ მარიამთან იმრუშეო,“ და მასზე იერიში მიიტანეს.

ზაქარია მათგან თავდასაცავად ხის ფულუროში დაიმალა. მიაგნეს და ხე, რომელშიც ის იყო დამალული, შუაზე გადახერხეს.

იმისათვის, რომ ებრაელებს მარიამისა და წმინდა ისასთვის არაფერი დაეშავებინათ, უდიდესმა ღმერთმა ისინი თავისი მფარველობის ქვეშ აიყვანა.

„მარიამის შვილი (ისა) და დედამისი (ჩვენი ძალის) სიმბოლოდ შევქმენით. ისინი დასამალად ხელსაყრელ და წყალი რომ მოიპოვებოდა, იმ მწვერვალზე დაგასახლეთ.“

(სურა მუმინუნი, აიათი 50)

გადმოცემის მიხედვით, ეს ადგილი ეგვიპტე იყო. წმინდა მარიამი და წმინდა ისა იქ თორმეტ წელიწადს დარჩნენ. ამ დროის განმავლობაში ბევრი არაჩვეულებრივი მოვლენა მოხდა...

ეგვიპტიდან ისინი ისევ ნაზარეთში დაბრუნდნენ.

ისას ცად ამალლების შემდეგ წმინდა მარიამი ღმერთის რწმენას ავრცელებდა. მისმა მოციქულებმა კი წილი ჰყარეს ვის სად უნდა ექადაგა ღმერთის რწმენა. გადმოცემის მიხედვით, წმინდა მარიამს წილად საქართველო ერგო. ამიტომაც ითვლება საქართველო წმინდა მარიამის წილხვედრ ქვეყნად.

ნ. ჩოგაძე

წმინდა ისა (იესო)

ისა იაჰიას დაბადებიდან ექვსი თვის შემდეგ ქუდუსში მოევლინა ქვეყანას. ის ებრაელებისთვის მოვლენილი ბოლო შუამავალი იყო.

წმინდა ისა ხუთ უდიდეს შუამავალს შორის მეოთხეა. მიზეზი იმისა, რომ მას „ღმერთის სული“ ეწოდა, არის ის, რომ უდიდესმა ღმერთმა ადამ შუამავლის მსგავსად ისიც სულის შთაბერვით შექმნა.

უსაზღვრო ძალის პატრონმა უდიდესმა ღმერთმა ადამი ღედ-მამის

გარეშე მიწისგან, ევა უდედოდ ადამისგან, ისაც უმამოდ მარიამისგან შექმნა.

წმინდა ისას დაბადებასა და წმინდა ადამის შექმნას შორის მსგავსება არსებობს. ორივე შემთხვევა ალლაჰის „იქმენ!“ ბრძანებით განხორციელდა.

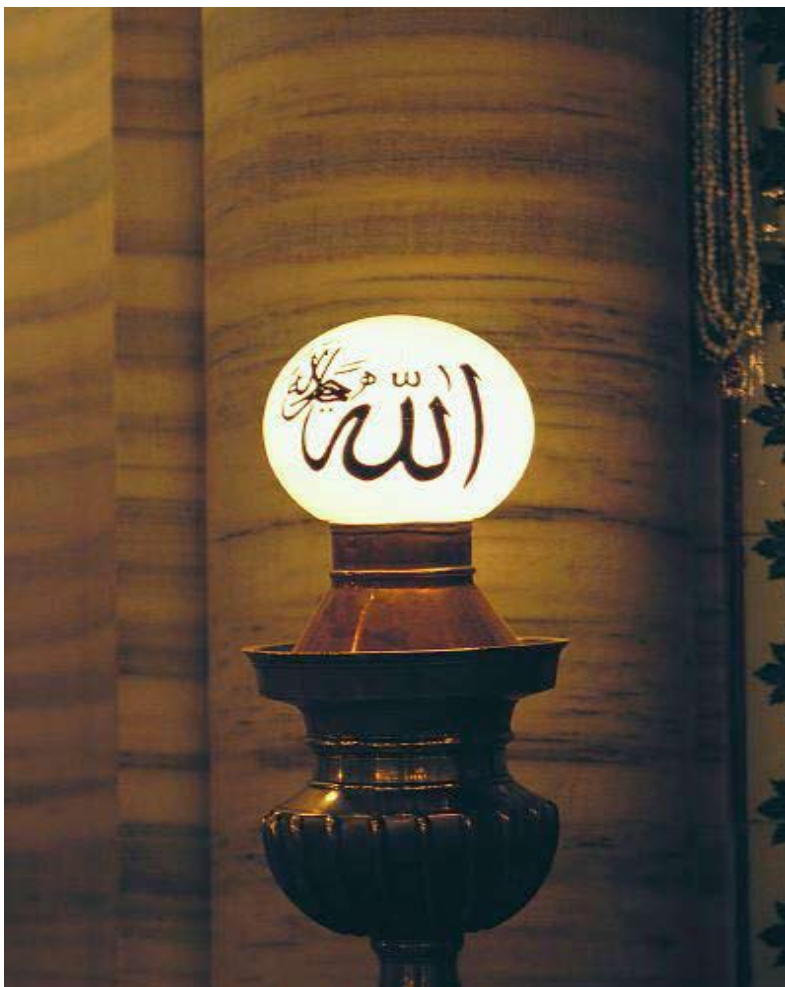
ისას დაბადების თარიღის შესახებ წყაროებში არავითარი ჩანაწერი არ არის. არც ერთ სახარებაში არ გვხვდება ეს ცნობები. მხოლოდ ერთ სახარებაშია ნათქვამი, რომ ისა ებრაელი

მეფის დროს დაიბადა (მათე 2/1). რომაულ წყაროებში მოცემულია, რომ ეს მეფე ჩვ. წ. აღ-მდე მოღვაწეობდა. აქედან გამომდინარე, ყველა ცნობა ურთიერთ გამომრიცხავია. ამგვარად, შობის აღნიშვნა ვარაუდით ხდება.

ამ მიზეზით კათოლიკები შობის დღესასწაულს 24-25 დეკემბერს აღნიშნავენ, სომხური ეკლესია 6 იანვარს. ზოგიერთი პროტესტანტული მიმდევრები კი ამ თარიღს მყარად არ მიიჩნევენ და შობას საერთოდ არ აღნიშნავენ.

წმინდა ისამ, რომელიც მომავალში ალლაჰის შუამავალი უნდა გამხდარიყო, უდიდესი ღმერთის წყალობით ჯერ კიდევ აკვანში ენა ამოიდგა.

იმისათვის, რომ ებრე-

ლებს მარიამისა და წმინდა ისასთვის არაფერი დაეშავებინათ, უდიდესმა ღმერთმა ისინი თავისი მფარველობის ქვეშ აიყვანა.

წმინდა მარიამი და წმინდა ისა უპოვართა სახლში ცხოვრობდნენ. ერთ დღეს სახლის პატრონმა ცოტაოდენი ფული დაკარგა. მან ვერაფრით გაარკვია ეს ფული ვინ აიღო. ყველა ეჭვმიტანილად იქცა. ამ მდგომარეობამ წმინდა მარიამი ძალიან დაამწუხრა. იქ მცხოვრებლებს შორის ერთი ბრმა და ერთიც დამბლადაცემული ადამიანი ერიო. წმინდა ისამ რომ ნახა, დედა ძალიან დამწუხრებული იყო, ამ ორ ადამიანს უბრძანა:

„ფული დამალული ადგილიდან გამოიღეთ!“

ისინიც ამ აშკარა სასწაულის გამო იძულებული გახდნენ აღებული ფული უკან დაებრუნებინათ. ამ შემთხვევის შემდეგ ისამ ხალხში ავტორიტეტი მოიპოვა.

წმინდა ისა ეგვიპტეში თორმეტწლიანი ცხოვრების შემდეგ ქუდუსში დაბრუნდა და ნაზარეთში დასახლდა. ამის გამო ქრისტიანებს ეწოდათ ნაზარეველები, რაც მომდინარეობს ნაზარასაგან.

წმინდა ისას ოცდაათი წლის ასაკში შუამავლობა ებოძა. მანაც მაშინვე დაიწყო ადამიანებისთვის მონოთეიზმის ქადაგების მოვალეობის შესრულება.

უდიდესი ღმერთი ბრძანებს:

„ფიცავარომ ჩვენ ნუში და იბრაჰიმი (შუამავლებად) მოვაგვლინეთ. შუამავლობა და წიგნი მათ შთამომავლებს ეუბოძეთ. მათგან (ადამიანებისგან) ზოგი სწორ გზაზე დგას, უმრავლესი კი გზიდან გადასცდა.“ (სურა ჰადიდი,

აიათი 26)

გასაგები ხდება, რომ ამქვეყნად მოვლენილი ოთხი დიდი წიგნი ამათ შთამომავლებს მოევლინათ.

„შემდეგ მათ კვალზე ჩვენი შუამავლები მოვაგვლინეთ. მარიამის შვილი ისაც მათ შემდეგ მოვაგვლინეთ. მას ინჯილი ეუბოძეთ; ვინც მას დაემორჩილა, იმათ გულებში თანაგრძნობა და გულისხმიერება ჩაუნერგეთ. ბერმონაზვნობა რომ მოიგონეს, ეს ჩვენ არ გვიბრძანებია. თუმცა ალლაჰის კმაყოფილების მოსაპოვებლად (ასე) მოიქცნენ. მაგრამ ამასაც არ დაემორჩილნენ ისე, როგორც საჭიროა. ჩვენ იმათგან ვინც ირწმუნა, დაეაჯილდოვეთ. მათ შორის უმრავლესი (გზას აცდენილი) ცოდვილი ადამიანები არიან.“ (სურა

ჰადიდი, აიათი 27)

ისა მონოთეიზმის ქადაგებას აგრძელებდა, მაგრამ ადამიანების უმრავლესობა არ ემორჩილებოდა.

მან ბევრი სასწაული აჩვენა, მუსასთვის ბოძებული თევრათი დაადასტურა და მხოლოდ ალლაჰის რამდენიმე კანონის ცვლილება უქადაგა ხალხს:

„(ისამ თქვა): ჩემამდე მოვლენილი თევრათის დასაზუსტებლად და თქვენთვის ზოგი აკრძალულის ნებადართულად ქცევისთვის მე ვიქმენ მოვლენილი. თქვენ ღმერთისგან სასწაული მოგიტანე. ასე რომ, ალლაჰის გეშინოდეთ და მე დამემორჩილეთ. ალლაჰი ჩემი ღმერთიც არის და თქვენი ღმერთიც. მას მონა-მსახურობა გაუწიეთ! აი, ჭეშმარიტი გზა ეს არის.“ (სურა ალი-იმრანი, აიათები 50, 51)

„მარიამის შვილმა ისამ თქვა: „ებრაელებო! მე თქვენთვის ალლაჰის შუამავალი ვარ; მოვლენილ ვიქმენ ჩემამდე ბოძებული თევრათის გამას-

**წორებლად და ჩემს შემდეგ მოსაგ-
ლენი შუამავლის, სახელად აჰმედის
მასხარობლად.“ მან (ისამ) მათ აშკარა
სასწაული დაანახა, მაგრამ თქვენ: „ეს
აშკარა ჯადოქრობააო!“ (სურა სეფუი,
აიათი 6)**

იოანეს სახარების მე-14 ნაწილში
მოცემულია ისას შემდეგი ნათქვამი:

*„მაგრამ ჭეშმარიტებას გეუბნებით
თქვენ: თქვენთვის უმჯობესია, რომ
წავიდეთ, რადგან თუ არ წავედი, ნუგ-
ეშისმცემელი ვერ მოვა თქვენთან, თუ
წავალ მე მოგივლენთ.*

*და როდესაც ის მოვა, ამხილებს
წუთისოფელს ცოდვის, სიმათლისა
და სამსჯავროს გამო.*

*კიდევ ბევრი მაქვს თქვენთვის
სათქმელი, მაგრამ ველარ იტვირთავთ.*

*როცა მოვა იგი, სული ჭეშმარიტე-
ბაში. თავისით კი არ ილაპარაკებს,
არამედ იმას ილაპარაკებს, რასაც ის-
მენს და მომავალს გაუწყებთ თქვენ.“*
(იოანეს სახარება 16/7-9, 12-13)

ბარნაბას სახარების 39-ე ნაწილში
ნათქვამია: „შენ რომ ამბობ, იმ მესიის
სახელი რა არის და მის მოსვლას
როგორ გავიგებთ?“

წმინდა ისამ ასე უპასუხა:

„მესიის (შუამავლის) სახელი, გამა-
ოცებელ სილამაზეშია. უდიდესმა
ღმერთმა როცა მისი შუქი შექმნა, ეს
სახელი უწოდა და ის ზეციურ სიდი-
ადეში გაიზარდა. შემდეგ უდიდესმა
ღმერთმა მას უთხრა:

„შენი გულისთვის სამოთხე,
დედამიწა და უამრავი არსება შევქ-
მენი. ამას ყველაფერს შენ გჩუქნი.
ის, ვინც შენ მოგყვება, ჩემს წყალო-
ბას მოიპოვებს; შენი უარყოფელი კი
ჩემს წყევლას დაიმსახურებს. შენ მე

დედამიწაზე ჩემს შუამავლად მიგაგ-
ლენ. შენი სიტყვა აბსოლუტური ჭეშ-
მარიტება იქნება. ცა და დედამიწა
განადგურდება, მაგრამ შენი რწმენა
მარადიულად დარჩება.“ მისი სახელი
აჰმედია.“

ამაზედ ისას გარშემო შეკრებილმა
მორწმუნეებმა ხმამაღლა დაიწყეს ვე-
დრება: „აჰმედ, დედამიწის გადასარ-
ჩენად მალე მოდი!“

ისასადმი სიბრაზე და სიძულვილი
ურწმუნოებში დღითი დღე იზრდებო-
და. ისამ ეს რომ შეამჩნია, მის მიმ-
დევრებს შორის არჩეულ თორმეტ
მორწმუნეს (მოციქულს) ჰკითხა:

„უდიდესი ღმერთის რწმენის სამ-
სახურსა და მის დაცვაში მე ვინ და-
მეხმარება?“

ყველა მოციქულმა ერთხმად უპა-
სუხა:

„ჩვენ დაგეხმარებით. ალლაჰის
გზაზე ყველაფერში დაგეხმარებით,
რადგან ჩვენ მის რწმენას გული მი-
ვუძღვენით. შენ მოწმე იყავი, რომ ჩვენ
შენს რწმენასთან დაკავშირებული
ნამდვილი მუსლიმანები (მორწმუნე-
ბი) ვართ.“

მოციქული იმ თორმეტი გულწრფე-
ლი და წმინდა ადამიანისთვის წო-
დებული განსაკუთრებული სახელია,
რომლებმაც ისასი ყველაზე ადრე
ირწმუნეს. მოციქულები ის ადამიან-
ები არიან ვინც ქრისტიანობის გას-
ავრცელებლად ისამ ამოირჩია. ცნო-
ბილი ბარნაბას სახარების დამწერი
ბარნაბაც ამათთავანია.

მოციქულებმა ისას თხოვეს, ღმერ-
თს ზეციდან სუფრის მოვლენას შევე-
დრებოდა.

ამაზედ ისამ რიტუალურად განიბა-
ნა და ორი მუხლი ნამაზი ილოცა.

ღმერთის წინაშე დიდი მორჩილებით წარმდგარმა შეევედრა. უდიდესმა ღმერთმა ამცნო, რომ ეს სუფრა მას ღღესასწაულზე ებოძებოდა.

„მარიამის შვილმა ისამ (შეევედრა): ღმერთო ჩვენო! ჩვენ ზეციდან სუფრა მოგვივლინე, რომ ჩვენთვის, ჩვენი წინაპრებისა და მომავლისათვის ღღესასწაულად და სასწაულად იქცეს! ჩვენ სარჩო მოგვეცი, რადგან შენ სარჩოს მბოძებელთაგან ყველაზე კეთილი ხარ!“ (სურა მაიდე, აიათი 114)

ეს ვედრება შესმენილ იქნა და ციდან სუფრა იქნა მოვლენილი. გადმოცემის მიხედვით, სუფრაზე შემწვარ თევზთან ერთად მარილი და ძმარი იდო, მწვანილიც ელაგა. აგრეთვე იყო პური, ზეთისხილი, თაფლი, ყველი და ა.შ.

ისას სხვა სასწაულების მოხდენაც შეეძლო. ესენია:

1. მკვდრების გაცოცხლება;
2. ავადმყოფების განკურნვა;
3. იმის ცოდნა, რას ჭამდნენ და რა საჭმელს ინახავდნენ ადამიანები სახლში;
4. თიხისგან ჩიტის გაკეთება, მისთვის სულის შთაბერვა და, როგორც სულიერი ჩიტის, გაფრენა;
5. მისთვის და მისი ამხანაგებისთვის ციდან სუფრის გამოგზავნა;
6. როცა ეძინა, მაშინაც კი იმის ცოდნა თუ გარშემო რას ლაპარაკობდნენ და რას აკეთებდნენ;
7. როცა ისურვებდა, მას ზეციდან საჭმელი და ხილი ჩამოსდიოდა;
8. იგებდა იმასაც, რასაც მისგან შორს და მალულად ამბობდნენ.

მუსასთვის გამოგზავნილი რწმენისადმი ებრაელებმა ინერტულობა გამოიჩინეს და შუამავლებს ბევრ რა-

მეში შეეწინააღმდეგენ, სწორი გზიდან გადაუხვიეს. ამის შემდეგ მოვლენილი შუამავლები მათ მუდმივად აფრთხილებდნენ, მაგრამ ეს თავაშვებული ერი გონს არაფრით ეგებოდა. ისინი იმ ზღვრამდე მივიდნენ, რომ შუამავლები მოკლეს.

ებრაელები იმ დროს, როცა მათ ისა მოევლინათ, სავალალო და ჭეშმარიტებას დაცვილებულნი იყვნენ. მხსნელს ელოდებოდნენ.

მოციქულთაგან იუდასმა, ისჰარმა და იუდამ რწმენაზე უარი თქვეს. განსაკუთრებით მათ შორის იუდამ წმინდა ზაქარიას და იაჰიას მკვლელ ებრაელებს ისას აღგილ-სამყოფელის შესახებ ამცნო. რის გამოც მას უდიდესი ღმერთის სატანჯველი დაატყდა თავს. ებრაელებს ის ღმერთმა ისად მოაჩვენა და ჯვარზე იქნა გაკრული. ისა კი ცად იქნა ამაღლებული.

ისას ცად ამაღლების შესახებ არსებობს მეორე თვალსაზრისიც:

ებრაელები იმ სახლში რომ შევიდნენ, სადაც იესო რჩებოდა, იუდა ღმერთმა მათ წინაშე ისას სახით გამოიყვანა. მათაც ისას ნაცვლად იუდა მოკლეს. უდიდესი ალლაჰი ბრძანებს:

„(ისინი დაეწყევლეთ) უარყოფის, მარიამის ცილისწამების და „ალლაჰის შუამავალი ისა მოგვალითო“ თქმის გამო, როდესაც ის არც მოუტლავთ და არც ჩამოუხრჩვიათ. მაგრამ ადამიანი, რომელიც მოკლეს, მათ ისად მოეჩვენათ. მის შესახებ უთანხმოებაში ჩავადნოილები, ამის გამო სრულიად არამყარნი იყვნენ. მრწამსზე მორჩილების დარად მათ ამ საკითხზე არავითარი (ჯანსაღი)

ცნობა არა აქვთ. მას კარგად არ იცნობდნენ და არ მოუკლავთ. პირიქით, ალლაჰმა ის (ისა) მასთან აამაღლა. შეეჯველია, რომ ალლაჰი ძლიერი და იდუმალია.“ (სურა ნისა, აიათები 156-158)

ალლაჰმა ისა ებრაელებისგან დაიცვა, მის მოკვლას ხელი შეუშალა. შეეჯველია, რომ ის მასთან წაიყვანა. მხოლოდ მისი წაყვანის ფორმისა და დროის შესახებ სხვადასხვა გადმოცემები არსებობს. უმრავლესობის მიხედვით, უდიდესმა ალლაჰმა ისა ზეცაში მისთვის განკუთვნილ ადგილზე აიყვანა. მას ქვეყნიერების აღსასრულის წინ ისევ დედამიწაზე დააბრუნებს. იმ დროს ყველა ქრისტიანი მონოთეიზმს აღიარებს და გამუსლიმანდება.

მაშინ, როცა რომაელი ჯარისკაცები სახლში შევიდნენ ისას დასაკავებლად, ოთხმა დიდმა ანგელოზმა უდიდესი ღმერთის ბრძანებით ის ფანჯრიდან გამოიყვანეს და ცად აღამაღლეს.

რომაელმა ჯარისკაცებმა იუდას უთხრეს: „შენ ისა ხარო“ და შეიპყრეს. ხვეწნა-მუდარის მიუხედავად, ის ჯვარზე გააკრეს და ამგვარად წამებით მოკლეს.

შემდეგში ისა დედა მარიამსა და მოციქულებს ეჩვენა. წმინდა მარიამს უთხრა: „დედა, ხოდა მე არ მოვმკდარვარ. ჯვარზე ჩემს ნაცვლად იუდა გააკრეს. ეშმაკს უფროსილდი, რადგან ის, ვინც ამქვეყნას მორთულად გაჩვენებთ, თქვენ მოგატყუებთ.“

მორწმუნეთა დასაცავად უდიდეს ღმერთს შეევედრა, შემდეგ მოციქულებს მიუბრუნდა და უთხრა:

„უდიდესი ალლაჰის წყალობა თქვენთან იყოს!“

ისა რომ განკითხვის დღის მოახ-

ლოებისას ზეციდან უნდა ჩამოვიდეს, ყურანში ასეა ნაბრძანები:

„შეეჯველია, რომ ის (ისა) ცნობა განკითხვის დღისა (როდის დადგება). მასში არავითარი ეჭვი არ შეგეპართ და მე დამემორჩილეთ, რადგან ეს არის ჭეშმარიტი გზა.“ (სურა ზუჰრუფი, აიათი 61)

ეს აიათი გავამცნობს რა, რომ წმინდა ისა განკითხვის დღის ცნობაა, მიანიშნებს ქვეყნიერების აღსასრულის დასაწყისისას წმინდა ისას კვლავ დედამიწაზე დაბრუნებაზე.

ისა დედამიწაზე დაბრუნების შემდეგ წმინდა მუჰამედის შარიათის მიხედვით იხელმძღვანელებს. მას მეჰდი ამოუდგება გვერდში, რომელიც დედამიწას დეჯჯალს მოაშორებს. მეჰდი ჰაშიმის შთამომავალთაგანია, რომელიც ხალიფობას ისას გადასცემს.

„ღვთიური წიგნების მიმდევარნი, სათითაოდ სიკვდილამდე მას (ისას) აუცილებლად ირწმუნებენ. განკითხვის დღეს ის (ისა) მათ მოწმეობას გაუწევს.“ (სურა ნისა, აიათი 159)

მ. ხმალაძე

იმისთვის, რომ სიცოცხლე უზროდ არ ჩაიფერულოს

დღეს ადამიანთა უმრავლესობას შეუძლია თქვას, რომ ადამიანი თავისი არსების გაჩენის დღიდან დღემდე ძალიან შეიცვალა და განვითარდა. ასეც არის ერთი შეხედვით. ერთი შეხედვით-მეთქი და შეიძლება მკითხველმა ეს „ერთი შეხედვით“ სიგიჟედ ჩამითვალოს და მითხრას:

– რას ამბობ? როგორ თუ ერთი შეხედვით? შორს რომ არ წავიდეთ ამ ცვლილებების დასანახად, გასული საუკუნის შუა ხანებიდან დღემდე კაცობრიობის განვითარების საფეხური საკმარისია მაგალითისთვის.

მაგრამ იმას თუ ვფიქრობთ, რომ ეს მხოლოდ ერთი მხარეა, მატერიალური მხარე, ადამიანის ბუნება და სული შეიცვალა განა? შეუძლია ვინმეს დარწმუნებით მითხრას, რომ ადამიანის ბუნებაში რამე შეიცვალა? შეუძლია მითხრას ვინმემ, რით განსხვავდება ვინიცის რამდენი ათასი თუ მილიონი წლის წინანდელი ადამიანის

და დღევანდელი ადამიანის ბუნება? არაფრით, აბსოლუტურად არაფრით. მაშინდელი ადამიანიც და ახლანდელიც იბადებოდა, ბრძოლობდა არსებობისთვის და კვდებოდა. რა განსხვავებაა? ის, რომ მაშინ ფეხით

დადიოდნენ და ახლა მანქანით; ის, რომ მაშინ ადამიანების ვიწრო წრე იცნობდა ერთმანეთს, ახლა – ფართო. და ვითომ რა შეიცვალა ამით? არც არაფერი. მგონი ისე აუტანელი ერთმანეთისთვის ადამიანები არასდროს ყოფილან, როგორც ახლა ცივილიზებულ ოცდამეერთე საუკუნეში. რა მოიტანა ოცდამეერთე საუკუნის ცივილიზაციამ? – მაღალი კედლები, ტელევიზორი, კომპიუტერი, ტელეფონი:

თითქოს და გაიოლებული ცხოვრება უნდა მოეტანათ ამ საგნებს, მაგრამ უფრო გართულდა ყველაფერი. ადამიანები ბუნებას და ერთმანეთს გაუუცხოვდნენ და ვირტუალურ სამყაროში დაიწყეს ცხოვრება... ვირტუ-

აღური სამყარო კი ვერასდროს არის ისეთი, როგორც ბუნებრივი! ადამიანებმა აღარ იციან როგორ უნდა მოექცნენ ერთმანეთს რეალობაში, იმიტომ რომ ვირტუალურ სამყაროში ცხოვრობენ. ცხოვრობენ „მესენჯერში“, „ჩატში“, „სკაიპში“ და კიდევ ვინ იცის სად აღარ. ეუბნებიან ერთმანეთს ღამაზ სიტყვებს, ფიქრობენ და წერენ და როცა პირისპირ ხვდებიან, აღარ იციან ერთმანეთს რა უთხრან. იმიტომ, რომ ერთმანეთთან ურთიერ-

რი, სხვისგან მოპარული, ნასესხები სიტყვები და უაზროდ გაფლანგული სიტყვები და დრო... უაზროდ გაფლანგული, ფესვებმოწყვეტილი, ტელეფონთან, კომპიუტერთან, მანქანის საჭესთან, დისკოთეკებზე, წარსულ და მომავალდავიწყებული, უაზროდ გაფლანგული სიცოცხლე მოიტანა ოცდამეერთე საუკუნის ცივილიზაციამ. იქნებ დავფიქრდეთ, გავისხენოთ საიდან მოვედით, სად უნდა წავიდეთ და ისე გავაგრძელოთ

თობა დაავიწყა ამ ყველაფერმა; ნამდვილი ურთიერთობა დაავიწყა. მათი ცხოვრება ვირტუალურ ილუზიად იქცა, თავისთავთან დარჩენილ ადამიანებად იქცნენ. და ყველაფერ ამან კი სიტყვას თავისი ძალა დაუკარგა, ადამიანებს დაავიწყდათ, რომ გულწრფელობის დაკარგვას იწვევს ეს ყველაფერი, ვერასდროს იგრძნობ, ადამიანი სიმართლეს გეუბნება თუ ტყუილს, თვალებში თუ არ უცქერი მას პირისპირ.

სიტყვები, სიტყვები, ღამაზი, ბე-

სიცოცხლე. ყველა ის მატერიალური მონაპოვარი, რაც ოცდამეერთე საუკუნემ მოიტანა, იქნებ გამოვიყენოთ ჩვენს სასიკეთოდ; იქნებ ჩვენი ფესვები გაგვახსენდეს; იქნებ დაუუახლოვდეთ ღმერთს, რომ შევძლოთ სწორის და მცდარის გარჩევა, რომ ჩვენი სიცოცხლე უაზროდ ჩაფერფლილი არ გამოდგეს და მოვიპოვოთ მეორე, მარადიული სიცოცხლე.

6. ჩოგაბე

ცნობები ქართული ენის წარმოშობის შესახებ

ქართული ენის წარმოშობის პრობლემით დაინტერესებული იყვნენ ევროპელი მეცნიერები ჯერ კიდევ XVII–XVIII საუკუნეებში. ეს ის ხანაა, როდესაც მეცნიერული აზროვნება ენის შესახებ ჯერ კიდევ არ არის გამომუშავებული და მკვლევარები კმაყოფილდებიან მხოლოდ და მხოლოდ ენათა პრიმიტიული შედარებებით ლექსიკის დარგში.

მსოფლიოს ენათა საერთო სქემაში გარკვეული ადგილი ჰქონდა მიჩენილი ქართულ ენას. კაცობრიობის ენათა პრეენად აღიარებული იყო ძველგერმანული. აზიის ენებისადმი ინტერესი გამოწვეული იყო იმ გარემოებით, რომ მათში ხედავდნენ ენის განვითარების უფრო ძველ საფეხურებს, ვიდრე ევროპულ ენებში. აზიის ენებში მოქცეული იყო ქართული ენაც. მალე უკუგდებულ იქნა ებრაული ენისაგან მსოფლიოს ენათა წარმომავლობის იდეა და ენათა კლასიფიკაციის პრობლემატიკაში ამოტივტივდა გეოგრაფიული პრინციპი.

რამდენიმე ავტორი ძველი კოლხების ენას, როგორც უძველეს ქართულ ენას, გენეტიკურად უკავშირებდა ეგვიპტურ ენას. ეს თეორია დაფუძნებული იყო ანტიკურ ხანაში შემუშავებულ თვალსაზრისზე კოლხებისა და ეგვიპტელების ნათესაობის შესახებ.

მაგალითად, ჰეროდოტე ამბობდა, რომ ორივე ხალხის ცხოვრების წესები და ენა ერთნაირიაო. რაკი კოლხიდა ითვლება დღევანდელი დასავლეთი საქართველოს წინაპრად, ამიტომ ქართული ენა, როგორც გაგრძელება

ძველი კოლხური ენისა, დაკავშირებული იყო ეგვიპტურ ენასთან. ცნობილი აღმოსავლეთმცოდნე ბაიერი ძველ ქართულ შრიფტს ეგვიპტურ დამწერლობასაც ადარებდა და მათ შორის საერთო მოხაზულობას პოულობდა.

პირველი მეცნიერი, რომელმაც სცადა ქართული ენა დაეკავშირებინა ევროპულ ენებთან (ბერძნულთან, ლათინურთან...), იტალიელი ლორენცო ევრასია. ის ამბობდა, რომ ლაზური (ჭანური) ქართული ენის დიალექტია; იგი ძველი კოლხურის გაგრძელებაა; ეგვიპტურთან ლაზურ მეტყველებას მსგავსება საერთოდ არა აქვს, მაშასადამე, ქართული ენის დაკავშირება ეგვიპტურთან შეუძლებელიაო. მას მოჰყავს ქართული სიტყვები პაოლინის ლექსიკონიდან და უდარებს იტალიურ სიტყვებს. საბოლოოდ ევრასი იმ დასკვნამდე მიდის, რომ ეს საერთო სიტყვათსესხების შედეგია და არა გენეზისური ერთიანობისაო.

ქართულ ენას ევროპული მოდგმის ენად თვლიდა დიდი გერმანელი ფილოსოფოსი ლაიბნიცი.

ქართული (და, საერთოდ, ქართველური ენების) ნათესაობის კვლევის დარგში ახალი პერიოდის დასაწყისი უკავშირდება ცნობილი ფრანგი ქართველოლოგის აკადემიკოს მარი ბროსეს (1802-1880) სახელს. იგი თვლიდა, რომ ქართული ენა გენეზისურად დაკავშირებულია ინდო-ევროპულ ენებთან. კვლევა-ძიების დასკვნები მოცემულია მის ფუნდამენტურ წიგნში „ქართული გრამატიკა“ (1834).

ქართული ენის გენეალოგიის

საკითხით დაინტერესდა ლინგვისტური მეცნიერების ერთ-ერთი ფუძემდებელი, უდიდესი გერმანელი მეცნიერი ფრანც ბოპი. იგი თავის ნაშრომში „კავკასიის წევრები ინდოევროპულ ენათა ოჯახისა“ (1847) ქართველურ ენებს (საკუთრივ ქართულს, მეგრულს, ლაზურს, სვანურს) უწოდებს „იბერიულს ანუ ქართულს“.

აკადემიკოს ნ. მარის აზრით, ქართული ენა სემიტურის მონათესავეა, მაგრამ მოგვიანებით ისევ თვითონ აღიარა, რომ ამ ორი ენის გენეზისური დაკავშირება გაუმართლებელია. მან, საბოლოოდ, გაიზიარა მოსაზრება რიგი მეცნიერებისა, რომლებიც ამტკიცებდნენ ქართული ენისა და მთის კავკასიური ენების ნათესაობას. იგ. ჯავახიშვილი და არნ. ჩიქობავაც ამ ნათესაურ კავშირს იკვლევდნენ და ამტკიცებდნენ. მეცნიერებაში დამტკიცდა ცნება „იბერიულ კავკასიური ენებისა“.

მაგრამ არიან მეცნიერები, რომლებიც არ იზიარებენ თეორიას ქართული ენის გენეზისური კავშირის შესახებ მთის კავკასიურ ენებთან.

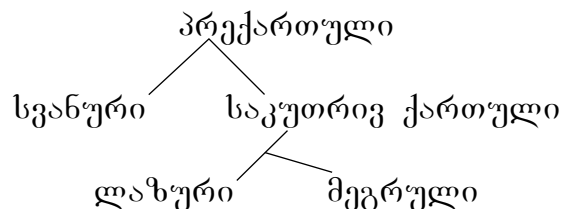
პროფ. გ. დეეტერსმა ქართველური ენები პრეფიქს-სუფიქსალური წარმოებით ნარევი ტიპის ენებად მიიჩნია; აქ არის შერწყმა „კავკასიური“ და ძველი ინდოევროპული ენების სტრუქტურისა და ცდილობს დაამტკიცოს კიდევ.

ანალოგიური დასკვნები აქვს მიღებული გ. მაჭავარიანს. მისი აზრით, ქართველური ენების ფუძეენა (ე. ი. უძველესი ქართული ენა) ავლენს ტიპოლოგიურად პარალელებს ინდოევროპულ ფუძეენასთან (ე. ი. უძველეს ევროპულ ენასთან). ამავე თეზისს ავითარებს თ. გამყრელიძე. მისი აზრით, ინდოევროპულ-ქართველური შეხვე-

დრები ადასტურებენ ქართველურ და ინდოევროპულ ენებს შორის არსებულ მჭიდრო კონტაქტებს, რაც თავის მხრივ ადასტურებს ისტორიულად ინდოევროპელი ტომების შეჭრას მცირე აზიაში კავკასიის გზით.

ახლა ჩვენ გავეცნოთ „ქართველური ენების“ (საკუთრივ ქართულის, მეგრულ-ჭანურისა და სვანურის) ისტორიულ ურთიერთობას და უძველეს სახეს.

ოცდაათიან წლებში ცნობილმა ლინგვისტმა გ. დეეტერსმა მოგვცა ქართველურ ენათა გენეალოგიის ასეთი სქემა:

სქემიდან ჩანს, რომ თანამედროვე საკუთრივ ქართული (ნ. მარის მიერ დამკვიდრებული ტერმინოლოგიით – „ქართველის“ ენა), მეგრულ-ლაზური და სვანური მომდინარეობენ ერთი საერთო წინაპარი ენისაგან, რომელიც უძველესი ქართული ენაა. ოთხივე ლინგვისტური წევრი ამ ჯგუფისა (უფრო ზუსტად: სამი წევრი, რადგან ჭანური და მეგრული ერთმანეთის მიმართ მსხვილი დიალექტებია და ისინი, როგორც ზემოთ ითქვა, „ზანურის“ ანდა „კოლხურის“ სახელით არის დღეს ცნობილი) ერთმანეთის მიმართ ოდესღაც დიალექტარულ ურთიერთობაში იყვნენ, შემდეგ მომხდარა მათი გადაზრდა ენებში. მიუხედავად ამისა, ამ „ქართველური ენების“ ერთობა სრულიად უდავოა.

ეს სქემა გულისხმობს, რომ საერ-

თო ქართველური ფუძეების დაყოფა დამოუკიდებელ ენებად განხორციელდა ორ ეტაპად: პირველ ეტაპზე ფუძეებზე გაიყო სვანურად და ქართულ-ზანურად. ე. ი. ერთი მხრივ, მივიღეთ სვანური და, მეორე მხრივ, ქართულ-მეგრულ-ჭანური (ერთად). მეორე ეტაპზე ქართულ-ზანური საერთო ენის დიფერენციაციის შედეგად ორი ერთეული – ქართული და ზანური ჩამოყალიბდა.

თუ სპეციალურ ლიტერატურაში ქართველურ ენათათვის ამოსავლად ჩვეულებრივ მიაჩნიათ „პრექართველური ენა“, არნ. ჩიქობავა ფიქრობს, რომ ქართველური ენებისათვის ამოსავლად უნდა მივიჩნიოთ ძველი ქართული ენა. რომელია ეს ძველი ქართული ენა, როგორი იყო მისი დიალექტობრივი შემადგენლობა? ეს უნდა ამოვიკითხოთ ძველი სამწერლობო ქართული ენისა და თანამედროვე დიალექტების ჩვენებებში.

ხოლო ძველი ქართული სამწერლობო ენა კი, როგორც ცნობილია სამეცნიერო ლიტერატურიდან (ნ. მარი, ივ. ჯავახიშვილი, ა. შანიძე, ვ. თოფურია, არნ. ჩიქობავა), რთული შემადგენლობისაა, იგი არ არის მონოლითური. მორფოლოგიაშიც და ფონეტიკაშიც დარღვეულია სხვადასხვაგვარი ნორმები. მიკროანალიზით შეიძლება გამოვამჟღავნოთ სინონიმები, რომლებიც სხვადასხვა დიალექტური ფენებიდან მომდინარეობს. რის საფუძველზეც არნ. ჩიქობავა მივიდა იმ დასკვნამდე, რომ ძველი ქართული სამწერლობო ენის დიფერენციაციის შედეგს კი არ წარმოადგენს სვანური ან ზანური (მეგრულ-ჭანური), არამედ პირიქით, მათი დიფერენციაცია მოხდა ჯერ კიდევ მანამ, სანამ ძველი ქართული ენა ისეთ

სახეს მიიღებდა, რომელიც ჩვენთვის ქართული ენის უძველესი წერილობითი ძეგლებიდანაა ცნობილი. და თუ ამ თეორიის ავტორი ძველ ქართულს მიმართავს, ეს მხოლოდ იმიტომ, რომ მასში გარკვეული ფენების თუ გადმონაშთების სახით წარმოდგენილია ის დიალექტური (ენობრივი) ერთეულები, რომელთაგანაც განშტოვდნენ ზანური ენა და სვანური ენის ერთი ძირითადი ფენა.

ქართველური ენების დიფერენციაციის ქრონოლოგიის დასადგენად მკვლევარებმა გამოიყენეს ლექსიკურ-სტატისტიკური (ე.წ. გლოტოქრონოლოგიური) მეთოდი, რომლითაც ასეთი შედეგი მიიღეს: II ათასწლეულის (ძვ. წ.) შემდეგ უნდა დაწყებულიყო სვანურის გამოყოფა საერთო ქართული ფუძეებიდან; ქართულ-ზანურის დიფერენციაცია კი VIII საუკუნეს განეკუთვნება. ეთნოინიკის მონაცემების საფუძველზე კი გ. მელიქიშვილს დასაშვებად მიაჩნია, რომ ქართველურ ეთნიკურ ჯგუფს ძვ.წ. III-II ათასწლეულთა მიჯნაზე მაინც უკვე ჰქონდა საკუთარი სახე: უკვე ამ დროს უნდა არსებულიყო ქართველურ ენათა ფუძეება, რომლის წიაღში მხოლოდ დიალექტური მასშტაბის განსხვავებანი თუ იყო ჩასახული. ცხადია, მსჯელობა ამ მიმართულებით მიახლოებითია და ზოგადი ხასიათისა.

შ. ძიძიგურის „ქართული ენის თავგადასავლის“ მიხედვით.

დ. ტუნაძე.

„მოთმინება და დეკლარაცია კლდეზე მოხსენისთვის იბრაჰიმ ჟეინაძის აზრით.“ (ჭაღისი)

დღეს პარასკევა (ჯუმა)

(პარასკევი) დღე მორწმუნეთათვის განსაკუთრებულია. ყველაზე ძვირფასი ღვთისმსახურება ღოცვა ამ დღეს გამორჩეული თავისებურებებით სრულდება. შუადღის ღოცვას პარასკევ დღეს ჯუმის ღოცვა ცვლის, რომელიც მლოცველთა შეკრებით, ერთობლივად სრულდება. აქედან მომდინარეობს დღის სახელწოდება – ჯუმა (თავმოყრა). ისლამამდელი სახელი – ივმულ არუბე, ისლამმა ჯუმით შეცვალა. ეს დღე თვით ყურანშიც ჯუმის სახელწოდებით არის მოხსენიებული. შეიძლება ითქვას, რომ პარასკევს ჯუმის სახით მინიჭებული აქვს მრავალფეროვნება, სიდიადე და სილამაზე. თავისი მნიშვნელობა ყველა სარწმუნოებაშია აღნიშნული, მაგრამ სხვა სარწმუნოებებში მის ფასს ყურადღე-

ბას არ აქცევენ.

უეჭველია, რომ ყველა დროული ღოცვის შესრულებისას მნიშვნელოვანი ადგილი მრევლს უჭირავს. ჯერ კიდევ განთიადისას მორწმუნეები მხარდამხარ ცისკრის ღოცვას აღაგლენენ. ამით მათში კიდევ ერთი ახალი დღის სიხარული ინერგება. შუადღის, სამხრობის, საღამოს და ძილისწინა ღოცვებიც აძლიერებს ამ სიხარულს.

მაგრამ ყველა ამ ღოცვის ჯგუფურად შესრულება წმინდა შუამავლის მოწოდებასა და სუნნეთს თუ წარმოდგენს, ჯუმის ღოცვის ჯგუფურად შესრულება უდიდესი აღლაპის ყურანისეული ბრძანებაა. წმინდა შუამავალი ბრძანებს: „იცოდეთ, რომ უზენაესმა აღლაპმა ამ დღიდან, ამ თვიდან და საერთოდ, ამ წლიდან ჯუმის ღოცვა

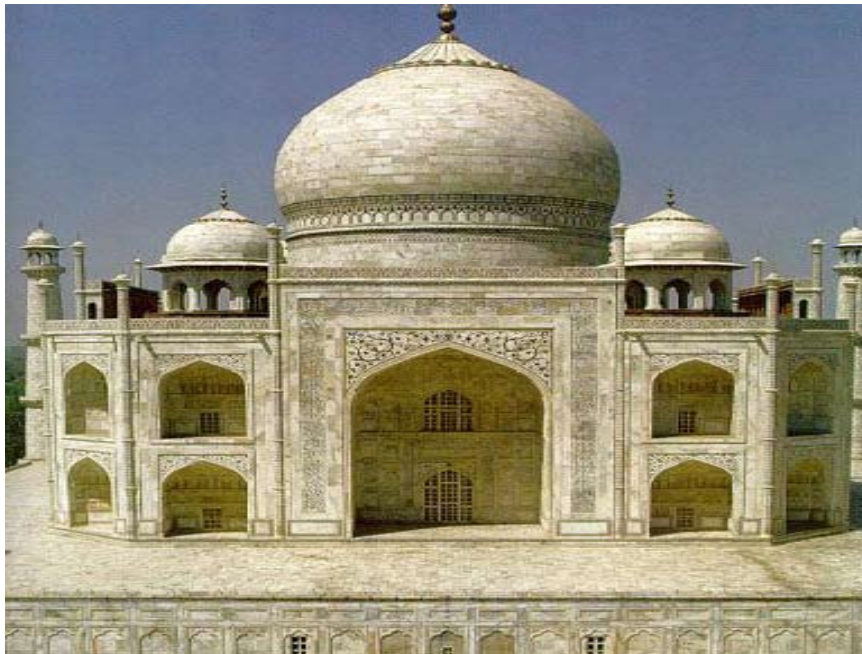

ამქვეყნიერების ბოლო დღემდე ფარ-
მად დააწესა. ალლაჰმა გამოასწოროს
მათი ქცევა, ვინც ჩემს სიცოცხლეში
ან სიკვდილის შემდეგ ჯუმის ლოცვას
გაამასხარავენ ან უარყოფს, ალლაჰი
მას ბარაქას არ მისცემს. გჯეროდეთ,
რომ მონანიებით ღმერთის პატიების
მოუპოვებლად ლოცვა, ზექათი, ჰაჯო-
ბა, მარხვა და სიკეთეც არაფერს ნიშ-

უზენაესი ალლაჰი ყურანით. – **„ჯუმა
დღეს ლოცვისთვის რომ მოგიწოდებენ,
ალლაჰის სახსენებლად იჩქარეთ“**

დიახ, ძალიან ძვირფასია ამ მოწო-
დების შესრულება, რამეთუ დღეს ადა-
მიანები დაკავებული არიან ამქვეყნიუ-
რი ჭირ-ვარამით, თანაც იმდენად, რომ
დავიწყებული აქვთ მათივე სულის გა-
დარჩენაზე ზრუნვა.

ზემოაღნიშნულ აიათს
ერთვის მეორე ბრძანება:
**„მიატოვეთ ყიდვა-გაყ-
იდვა...“** ანუ ამქვეყნიური
წვალება. ის ყველაფერი,
რაც ჩვეულებრივი რე-
ჟიმით ალაღია, ჯუმის
ლოცვის დროს არამი-
ხდება, რადგან ეს დრო
ალლაჰის ხსენების,
მისი დიდებისა და მის-
ადმი ღტოლვის დროა.
დრო, როდესაც ყოველ-
მა მორწმუნემ ხვალი და
ბარაქა უნდა მიიღოს: **„ეს
თქვენთვის სარგებლის
მომტანია, რომ იცოდეთ.“**

ნავს. ხოლო ვინც ინანიებს, ალლაჰი
მისდამი ყოვლად მიმტვევებელია. (იბნ
მაჯი, საღათი, 78)

მორწმუნე ადამიანმა ჯუმა დღისთ-
ვის უპირველესად უნდა გასუფთავდეს.
კოხტა, სუფთა ტანსაცმლით უნდა შეი-
მოსოს, რადგან ამ დღეს განსაკუთრებ-
ული შეხვედრები ელოდება. შეხვედრა
გამჟღავნებელი და ერთმორწმუნე ძმებთან.
მასში უნდა გამოიხატებოდეს რო-
გორც ფიზიკური სისუფთავე, ასევე
მორალურიც. ალლაჰთან შეხვედრას
განსაკუთრებული მომზადება სჭირდ-
ება. ლოცვისას ყველა მლოცველის
გულისცემა ქააბასკენაა მიმართული.

– **„მორწმუნენო“**, – მოგემართავს

(სურა ჯუმა, აიათი 9).

ჯუმის ლოცვისთვის ეზნის კითხ-
ვამდე ჯამის წინა რიგებში ადგილის
დაკავებით გული სულიერ დატვირთ-
ვას იძენს და ლოცვისთვის მზადფ-
ოვნას ადასტურებს. ყურანზე მოს-
მენა მუხტავს სულს და ამქვეყნიური
ბორკილებისგან ათავისუფლებს.

ჯუმის ლოცვისას განსაკუთრებუ-
ლი ადგილი უჭირავს ქადაგებას.

ბ. შანთაძე

გლობალური სოციალური - ეკონომიკური პრობლემები

თანამედროვე კაცობრიობას მრავალი წინააღმდეგობა აქვს დასაძლევ. ერთ-ერთი მთავარი წინააღმდეგობა შეიძლება შემდეგნაირად ჩამოყალიბდეს: მეცნიერებისა და ტექნიკის მიღწევების გონივრული გამოყენება დედამიწის აუვავების საწინდარია და იმავდროულად ამ მიღწევების უარყოფითი მიმართულებით განვითარება, შესაძლოა, სიცოცხლის ნიშანწყალიც კი არ დატოვოს ჩვენს პლანეტაზე. ეს წინააღმდეგობა თავისთავად არ წარმოქმნილა და უკავშირდებოდა მეორე დიდ, ეპოქალურ წინააღმდეგობას – წინააღმდეგობას აღმოსავლეთსა და დასავლეთს შორის.

მეორე წინააღმდეგობა დღეს წარსულის კუთვნილებაა. მიუხედავად ამისა, დღევანდელ მსოფლიოში კვლავ რჩება სახელმწიფოთაშორისი და ეროვნებათაშორისი წინააღმდეგობები. ბევრი მეცნიერის აზრით, ყველა მეტატენდენცია დღევანდელ მსოფლიოში უმ-

თავრესად სწორედ ამ წინააღმდეგობებიდან იღებს სათავეს.

დღეს ყველასათვის ნათელია, რომ პრობლემათა რიცხვში გამოიკვეთა უმთავრესი რიგი პრობლემები, რომლებიც საზოგადოების და აზროვნების განვითარების კანონზომიერებაა, აუცილებელი თუ შემთხვევითი შედეგია და პრობლემები, რომლებიც არ არის დამოუკიდებელი, ადამიანის ნება-სურვილსა თუ მის მოქმედებაზე და ბუნების განვითარების კანონზომიერებებში შედის. კაცობრიობას ამ უკანასკნელთა გადაჭრა ნაწილობრივ და ისიც ბუნების მეცნიერებათა შემდგომი განვითარების წყალობით თუ შეუძლია. მსოფლიოს გამოჩენილი ბუნებისმეტყველნი ინტენსიურად იკვლევენ სწორედ ამ პრობლემებს. ამიტომ დავტოვოთ ეს მხარე ამ მეცნიერთა კვლევის სფეროში და მივუბრუნდეთ პირველ მხარეს, ანუ იმ გლობალურ პრობლემებს, რომლებიც საზოგადოე-

ბის განვითარების შედეგია და უშუალოდ არ შედის ბუნების კანონზომიერებებში.

ერთ-ერთ უმწვავეს პრობლემად რჩება უმუშევრობა, დღეს არსებითად უმუშევარია ყოველი მეათე ადამიანი. თუ ყოფილ სოციალისტურ ქვეყნებსა და მათ შორის საბჭოთა კავშირში უმუშევრობა ფორმალურად არ არსებობდა, დღეს ყველაზე მეტად ეს საფრთხე ექსკომუნისტურ ქვეყნებს ემუქრება. სამწუხაროდ, დღევანდელ პირობებში ინფლაციასაც გლობალური ხასიათი აქვს.

გლობალურ პრობლემათა შორის გაძლიერების ტენდენციით ხასიათდება ისეთი განსაკუთრებით საშიში სნეულებანი (გულ-სისხლძარღვთა დაავადებანი, კიბო, შიდსი და ა.შ.), რომელთაც სოციალური საფუძველი აქვთ. მიუხედავად მის წინააღმდეგ გამძაფრებული ბრძოლისა, ძლიერდება ნარკომანია. დიდ საფრთხეს უქადის კაცობრიობას თამბაქო, ალკოჰოლური სასმელების მზარდი მოხმარება და ა.შ.

ძალზე საშიში პრობლემის წინაშე დგანან განვითარებული ქვეყნები. სხვას ყველაფერს რომ თავი დავანებოთ, მარტო ამ ქვეყნების საგარეო ვალი 2 ტრილიონ დოლარზე მეტს შეადგენს, რამაც შეიძლება უდიდესი კატაკლიზმები გამოიწვიოს.

გლობალურ პრობლემათა რიცხვს მიეკუთვნება მოსახლეობის დემოგრაფიისა და მიგრაციის პრობლემა. მაგალითად, გფრ-ში 1991 წელს 200 ათასზე მეტი ლტოლვილი იყო და ამასთან დაკავშირებით იქ განვითარებული პროცესი სერიოზულ დაფიქრებას მოითხოვს, მეტადრე, როცა ეს მიგრაცია ომთან არ არის დაკავშირებული.

ეკოლოგიური საფრთხე რომ დღითი დღე იზრდება, ეს არავის ეეჭვება, მაგრამ პრობლემათა პრობლემა მუდამ იყო და არის ომის საფრთხის დაძლევა, თუ რა სახსრებს შთანთქავს დღევანდელი მილიტარიზაცია, ეს ყველასთვის ცხადია.

გლობალური პრობლემების გამუქებაში ორი უკიდურესობა შეიმჩნევა. ერთნი ამტკიცებენ, რომ შიმშილი, სიღატაკე, უმუშევრობა, ომები და ა.შ. დედამიწის მუდმივი სოციალური თანამგზავრია. ამუამინდელი უბედურებები გვარწმუნებს, – წერენ სამუელსონი და ნორდჰაუსი, – რომ მდიდარი სახელმწიფოები ყოველთვის დაიტანჯებიან უმუშევრობით, ხოლო ღარიბი ქვეყნები – საგარეო ვალების უღელქვეშ. ეს დებულება გარეგნულად ასე მართებული რომ ჩანს, სრულიად მცდარია შინაგანად. არც ის შეხედულებაა დიდი იმედის მომცემი, ვთქვათ, თითქოს აფრიკა შიმშილს თავს ვერ დააღწევს, გვალვებიც რომ აიცილოს თავიდან.

არანაკლებ საშიშია მეორე უკიდურესობა, თითქოს ამქვეყნად არსებული პრობლემების გადაჭრა ერთი ხელის დაკვრით შეიძლებოდეს. ასეა თუ ისეა, ყველა ზემოთ ჩამოთვლილი პრობლემები განეკუთვნება გლობალურ პრობლემებს და თითოეული მათგანი საჭიროებს შესაბამისი ზომების მიღებას და პრაქტიკაში გატარებას, რაც უზრუნველყოფს აღნიშნული პრობლემების ნაწილობრივ აღმოფხვრას, ან შემცირებას მაინც, ეს კი დადებითად აისახება საზოგადოების სოციალურ-ეკონომიკურ მდგომარეობაზე.

ეკონომისტი
რ. კოჩალაძე

ნარკომანია განკურნებადი

ნარკომანია დღევანდელი საზოგადოების ერთ-ერთი უმთავრესი პრობლემაა.

და მაინც, რა არის „ნარკოტიკი“. ნარკოტიკად ითვლება „უვნებელ“ ჩაისა და ყავაში არსებული კოფეინიც და ისეთი ნივთიერებებიც, რომლებიც ორგანიზმისათვის მომაკვდინებელია.

მთელ მსოფლიოში ყოველდღიურად, მილიონობით ადამიანი ორგანიზმს სხვადასხვა სახის ნარკოტიკული საშუალებით იწამლავს. სკოლაში დაწყებით კლასებში ბავშვები სიგარეტის მოწვეით კმაყოფილდებიან, შემდეგ

ადამიანი მოინდომებს. ამისათვის არსებობს სპეციალური დაწესებულებები. ყველა კლინიკას განსხვავებული ფასი გააჩნია. თბილისის ერთ-ერთ კლინიკაში 10-დღიანი მკურნალობა 1100 ლარი ჯდება. 1-თვიანი 1700 ლარი. ხოლო სპეციალური სამთვიანი პროგრამა, რომელიც ითვალისწინებს ნარკომანის სრულ განკურნებას, – 2500 ლარი. და მაინც საიდან იწყება გზა ნარკომანიისაკენ?

ნარკოტიკების მოხმარების მთავარი მიზეზია „სტიმულაცია“, რომელიც ერთი ჭიქა ყავიდან იწყება და

„პლანით“, ბოლოს კი „კოკაინსა“ და ამგვარ ნარკოტიკებს ეტანებიან.

ნარკომანია განკურნებადია, თუ ამას

ღამის კლუბებში მიღებული აბებით მთავრდება. ნარკოტიკები მომხმარებელს ეხმარება თავი უფრო ხალისი-

ანად და ენერგიულად იგრძნოს, უფრო კონტაქტური და ენაწყლიანი იყოს.

ადამიანები ნარკოტიკული საშუალების მიღებით ცდილობენ გაექცნენ ისეთ პრობლემებს, როგორიცაა: სტრესი, ფულთან დაკავშირებული უსიამოვნებები, მუშაობის დატვირთული გრაფიკი, უმუშევრობა, დანგრეული ოჯახები, დაკარგული მეგობრობა და ა. შ.

ეს ყველაფერი ხომ ჩვენი ყოველდღიური ყოფისათვის არის დამახასიათებელი. სუსტი ნებისყოფის ადამიანები ვერ უმკლავდებიან წარმოქმნილ პრობლემებს და რეალურ ცხოვრებას გაუბრბიან. ისინი ნარკოტიკების მიღებით ცდილობენ შეიქმნან ფანტაზიებით სავსე სამყარო, სადაც რეალური არაფერია.

ნარკოტიკების მოხმარების კიდევ ერთი გავრცელებული მიზეზია მიმბაძველობა. ხშირად ადამიანი ნარკოტიკების მოხმარებას მხოლოდ იმიტომ იწყებს, რომ მის გარშემო არსებულ წრეებში ყველა ნარკომანია.

თუ ნარკომანი ნარკოტიკებისათვის თავის დანებებას გადაწყვეტს, შეუ-

ძლია ამ ცნებებით იხელმძღვანელოს:

- . სხვა სპეციალური პრეპარატის მიღება სამედიცინო მეთვალყურეობის ქვეშ;

- . ფსიქოთერაპია;

- . საერთო გამაჯანსაღებელი მკურნალობა;

- . თვით დახმარების ან ყოფილი მომხმარებლის ჯგუფში გაერთიანება;

- . ნარკოლოგიურ ცენტრში რეაბილიტაცია;

- . ხალხმრავალი ადგილებისაგან მორიდება;

- . ყველა ამ პუნქტის გათვალისწინება.

ასე, რომ ნარკომანია განკურნებადი.

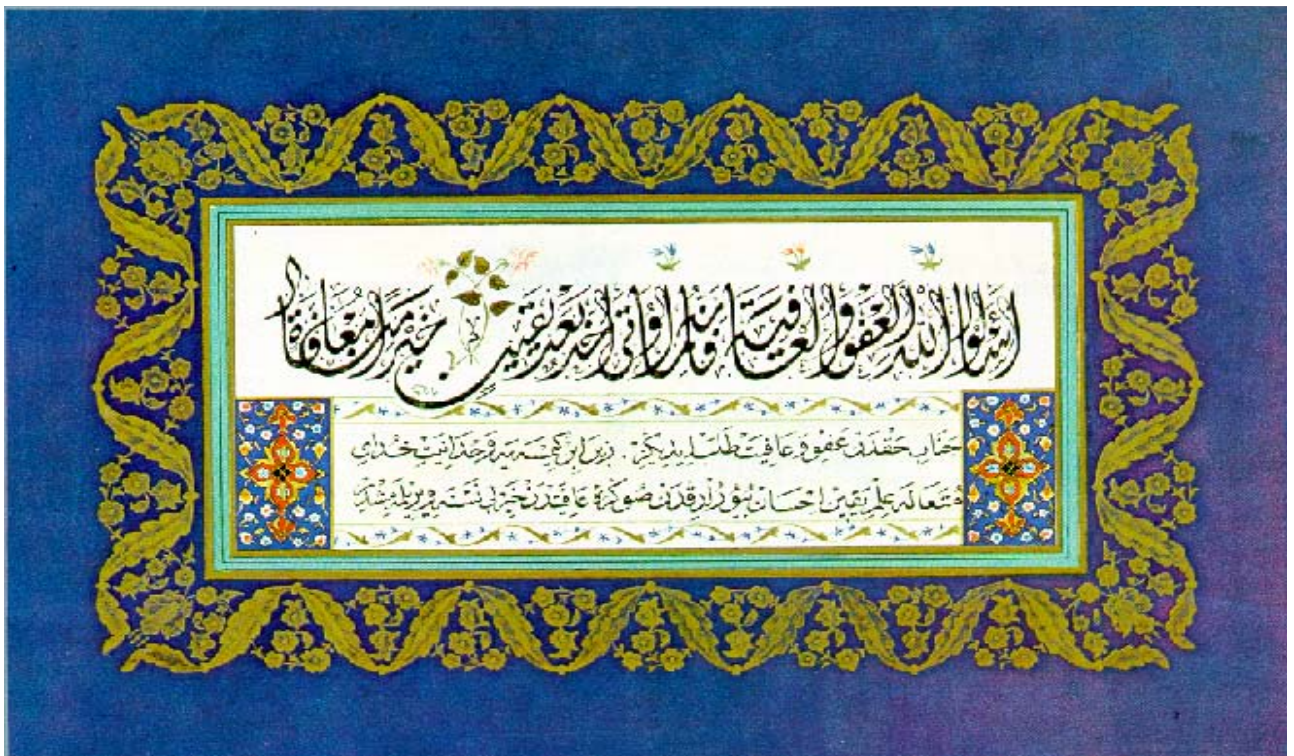
მოუხმეთ ნებისყოფას, მიენდეთ ღმერთს და გჯეროდეთ მისი.

თ. შანთაძე

მეზობლად ნათელ სამოთხეში

სამოთხეში შექმნილ ადამს სურდა სამუდამოდ დარჩენილიყო სამოთხის ბაღის კეთილსურნელებაში, მუდმივი ახალგაზრდობის ჰარმონიაში, დოვლათსა და სიხარულში. მაგრამ ერთ წამში გულმავიწყობის საბურველში გახვეულმა გასინჯა აკრძალული ხილი და ამგვარად დაკარგა სამოთხის წყალობა. ასე განისაზღვრა კაცობრიობის ბედი, ასე განხორციელდა უზენაესის ნება. ამ დროიდან ადამიანი გამოგზავ-

ნიტუაციაში ცდილობს აცდუნოს ადამიანი, უგდებს დასაჭერ ბადეს, რათა მასში მოხვედრით ჩამოცილდეს უზენაესს. ამქვეყნიური ყველაფრისადმი ადამიანს გააჩნია განსაკუთრებული სისუსტე – ეს იგივე ადამიანის სულიერი ძლიერების გამოცდაა. და ასე დაუსაბამოდ... ასე ხდება წყალობების აღქმა, რასაც ჩამოცილდა ადამიანი სამოთხის ბაღების უნებური მიტოვებით. ამაში გამომჟღავნდა კანონი:

ნილია დედამიწაზე, შემოფარგულია დროითა და სივრცით, ჩავარდნილია სხვადასხვანაირ განსაცდელში: თავის შინაგან სამყაროში ცდუნებასთან ბრძოლაში, ეშმაკის ენატანობაში, რომელიც ელობება გზაზე და ნებისმიერ

რაც მიეცა ადამიანს უბრძოლველად და ძალდაუტანებლად, მის თვალში არ აქვს ფასი. მაგრამ უსაზღვროდ ფასეულია ის, რისთვისაც მიეზღო და მიეზღო მას ძვირად. რაც უფრო რთულად და ძნელად მიეცა რაიმე, იმდენად

ფასეულია ის მისთვის სიმშვიდისა და ხვა-ბარაქის დამკარგავ ადამიანს მოელის ხანგრძლივი და ეკლიანი გზა დაბრუნებისას.

ადამი ცხოვრობდა სამოთხეში ნეტარებასა და კეთილდღეობაში. ერთხელ მისი დაკარგვით მთელი სისრულთა და სიღრმით შეიგრძნო ალღაჰის წყალობათა ფასი და თავისი მიწიერი ცხოვრების დარჩენილი დრო მთლიანად დაუთმო იმას, რომ ისევ დაბრუნებოდა თავისი ყოფიერების საწყის ჰარმონიას. მან გაატარა მონანიებით სავსე ცხოვრება, ღვთისმოსავი ადამიანისათვის ღირსეული მსახურებით, ქცევებითა და საქმეებით. ის იმზადებდა თავის გულს, რათა წარმდგარიყო უდიდებულესობის წინაშე პირველქმნილის სისუფთავითა და გაცოცხლებით. უკანასკნელ ამოსუნთქვას დედამიწაზე ის ელოდა უშიშრად, როგორც თავის შემქმნელთან დიდი ხნის ღოღინის ბედნიერი შეხვედრის წამს. მისი სულის ჰარმონია იქცა სამოთხის ჰარმონიის თანაჟღერად. ის წარსდგა უზენაესის წინაშე როგორც სამოთხის ადამიანი, შუამავალი, რომელიც ასრულებდა თავის მისიას. მისი შთამომავლები, განსაკუთრებით ისინი, ვინც მიაღწია ჭეშმარიტებას, ოცნებობენ, რათა მათი მიწიერი სიცოცხლე გრძელდებოდეს უსაზღვრო ხანგრძლივობით. ზოგიერთს სიკვდილი სულაც არ უნდა. ასეთი მიჯაჭვულობა ამქვეყნიურ ცხოვრებაზე დაკავშირებულია იმასთან, რომ მათ არ იციან სამოთხის წყალობის შესახებ. სამოთხის მცოდნეები იწვიან სურვილით, რაც შეიძლება ღირსეულად დატოვონ ეს წუთისოფელი და ჩაეფლონ სამოთხის ბაღების ჩეროებსა და სინორჩეში. წმინდანები კი ამ მდგო-

მარეობისაკენ მიისწრაფვიან არაჩვეულებრივი გულმოდგინებით.

დასაფიქრებლად ღირს – 124 ათასი შუამავალი, ასეულ-ათასობით წმინდანი, წარმოშობით ჩვენი ახლობლები იმყოფებიან იმქვეყნად. ჩვენი საყვარელი შუამავალი მუჰამმედიც ასევე იმყოფება სხვა სამყაროში. მისი მოსიყვარულე თანამიმდევრები იწვოდნენ სურვილით მალე შეხვედროდნენ მას. ერთ-ერთ თანამიმდევარს, რომელიც სიკვდილისპირას იყო, მის მოსანახულებლად მისულებმა ცრემლიანი თვალებით თხოვეს გადაეცა მათი სალამი ალღაჰის შუამავლისთვის. იმ მომენტში ავადმყოფის სახე გაანათა სხივმოსილმა ღიმილმა. გადმოცემულია, რომ მუჰამმედ იბნ მუნყადირმა მოინახულა ღვთისმოსავი ჯაბირი, რომელსაც დარჩენოდა სიცოცხლისთვის განკუთვნილი დროის რამდენიმე უკანასკნელი წუთი. სიცოცხლისა და სიკვდილის ზღვარზე მდგარმა, დაუფარავი აღელვებითა და შინაგანი ცეცხლით, სიყვარულით ავსილი გულით დაიწყო ლაპარაკი: „ჩვენგან სალამი გადაეცი ალღაჰის შუამავალს“. (იბნ მაჯჟე, *ჯენაიზი*, 4)

მუსლიმანებისათვის მთავარია გაატარონ ცხოვრება სიკეთით სავსე საქმეებით, სიყვარულითა და გულწრფელი მინდობით შუამავალ მუჰამმედისადმი. ასეთი ცხოვრებისათვის ჯილდო მარადიულ ბედნიერებასთან დაბრუნება და სამოთხეში ყოფნაა. თვით ისინიც კი, ვინც მთელი სიცოცხლის მანძილზე ასრულებდნენ კეთილ საქმეებს, სინანულს განიცდიან, რომ მათ ვერ შეძლეს ეკეთებიანთ უფრო მეტი კეთილი საქმე. სამოთხეში ხომ არსებობს სხვადასხვა საფეხური დამსახურების მიხედვით.

და რაც უფრო მეტი ღვთისმოსავობაა ადამიანში, რაც უფრო დახვეწილი და მორჩილია მისი გული ალლაჰის ნებისადმი, რაც უფრო მეტია მასში სიყვარული და თანაგრძნობა ხალხისა და ყველა ქმნილებისადმი, მით მაღალი და დიდებულია მისი საფეხური სამოთხეში...

სამოთხე – ესაა ღვთაებრივი წყალობის გამოვლინების ადგილი. ეს ისაა, რაც მომზადებულია უზენაესის მიერ ადამიანისათვის, რომელიც მისდევს სრულყოფილების ნათელ გზას, უარს ამბობს უზნეო, ბინძურ, თავისი ცხოველური ბუნებით გაუმაძღარ უამრავ სურვილზე. ასეთმა ადამიანმა ირჩია ყველა საქმეში მარადიულობა და არა წარმავალი არსებობა ხრწნად სამყაროში; ებრძოდა თავისთავს, რათა შეესრულებინა ის, რასაც კრძალავდა უზენაესი და თავისი ცხოვრების მაგალითით აჩვენებდა შუამავალი მუჰამედი.

ყოველი სიკეთისათვის განსაკუთრებული საფასურია. თვით ყიდვა-გაყიდვის უბრალო აქტშიც მხოლოდ თავის დროზე გადახდის პირობით შეგვიძლია მივიღოთ ის, რაც გესურს შევიძინოთ. ასეთ შემთხვევაში გვიღირს ჩვენ მოვუსმინოთ ყურანის მოწოდებას – „გაიაზრე“, „დაფიქრდი“.

ჩვენ მოვედით დედამიწაზე ადამიანის სახით, შემოქმედს არ შეუუქმნივართ ჩვენ ნესტის ჭიაყელებად ან ობობას სახით. და ეს არსებები თავიანთი თავისთვის მშვენიერი არიან, ისინიც ასევე შექმნა უზენაესმა. მაგრამ მან ჩვენთვის გაიღო დიდი წყალობა და შეგვქმნა ადამიანებად, მოგვცა გონება, გვიბოძა სული, დაგვაყენა ჭეშმარიტების გზაზე – ჩვენ მორწმუნეები ვართ უდიდებულესობის ნე-

ბას მორჩილი მუსლიმანები. და ესეც ასევე დიდი წყალობაა უზენაესისაგან. ჩვენ მივეყვებით ალლაჰის არჩეულ და უკანასკნელ შუამავალს – ესეც ასევე განსაკუთრებული საჩუქარია ალლაჰისაგან;

როგორი უნდა იყოს ყოველივე

ამის საფასური? და ამ უამრავი სახის სიკეთის საფასური მართლაც ერთი სახისაა: იყო ალლაჰის მორჩილი მონა-მსახური, ადასრულო მისი ნება, განავითარო და გააწონასწორო საკუთარი თავი სულიერად, ფიზიკურად, მატერიალურად, არ შეღახო სხ-

ვისი უფლებები, გაგაჩნდეს სუფთა და გულწრფელი წადილი, გაიმდიდრო საკუთარი ზნეობა ახალი კეთილქმედებებით. თითქოს ჩანს ცოტა, მაგრამ ეს ის მოთხოვნებია, რომლის განხორციელება ცხოვრებაში არც ისე ადვილია. ამისათვის საჭიროა სწორად

გამოიყენო ჭკუა, რომელიც გვაძლევს ჩვენ გააზრების შესაძლებლობას. ჭკუა – ეს არის რთული, არაერთმნიშვნელოვანი მექანიზმი. ადამიანი იქცევა ადამიანად თავისი ჭკუის სწორად გამოყენების წყალობით. მათ კი, ვინც მოკლებული არიან აზროვნებას, რო-

გორც სხვა არსებები, არა აქვთ არანაირი ვალდებულება და არ შეუძლიათ იკისრონ რაიმე პასუხისმგებლობა.

ჭკუა, გონება – ძალიან ძვირფასი წყალობაა. თქმულების მიხედვით, უზენაესმა ალლაჰმა შექმნის დროს ადამს სამი სიკეთე შესთავზა ამოსარჩევად – ჭკუა, რწმენა და მოკრძალება. შუამავალმა ადამმა ჯებრაილის დარიგებით ამოირჩია გონება და ამით მიუთითა მის მაღალ ხარისხზე არსებათა შორის. ვისაც არ გააჩნია გონება, არ გააჩნია არც რწმენა, არც მოკრძალება. ამიტომ რწმენა და მოკრძალება ცხოვრობენ იმ ადგილას, სადაც არის გონება, ადამიანი შეიძლება იყოს გენია რომელიმე დარგში, თავისი საქმის უმაღლესი პროფესიონალი, მაგრამ თუ ის ჭეშმარიტებისა და სიკეთის გზაზე არ იყენებს თავის შესაძლებლობებს, საეჭვოა, რომ ის ჩაითვალოს გონიერადამიანად. სულიერ მემკვიდრეობაში შუამავალი მუჰამედი წარმოდგენილია ყოველივე აუცილებელი გონიერი და ბედნიერი ცხოვრების ორგანიზებისათვის დედამიწაზე. მის მაგალითზე მიყოლა ნიშნავს საკუთარი ჭკუის საუკეთესო სახით გამოყენებას.

ყურანში შესაძლებელია საკმაოდ ხშირად შევხვდეთ ამის მსგავს მიმართვას: „ნუთუ თქვენ არ დაფიქრდებით?“ შუამავალი ჰუდი თავის ტომს ეუბნებოდა:

„ჩემო ხალხო! მე არ გთხოვ თქვენ ჯილდოს (ჭეშმარიტი რწმენისაკენ მოსაწოდებლად). ვინაიდან, დამაჯილდოებს ის, ვინც შემქმნა ნუთუ თქვენ ვერ ხვდებით?“ (სურა „ჰუდი“, აიათი 51).

სხვა აიათში მოწოდება დაფიქრებისაკენ ისმის შემდეგნაირად:

„ის ისაა, ვინც გაცოცხლებთ და მოგაკვდინებთ. ის ანაცვლებს დღე-

ბსა და ღამეებს. ნუთუ თქვენ ვერ ხედავთ?“ (სურა „მუმინუნი“, აიათი 80).

ასეთი სახის შეკითხვებს შუამავალი მუჰამედი ხშირად უსვამდა თავის მოსწავლეებს.

ადამიანმა იმისათვის, რათა ჩაწვდეს ამ შეკითხვების სიღრმეს, პირველ რიგში, უნდა შეეკითხოს თავის თავს: რისთვის ვცოცხლობ მე, რატომ ვარ მოგზავნილი დედამიწაზე, ვისი წყალობებით ვსარგებლობ? ვინ არის ის, ვინც მაძლევს მე საკვებს, დედამიწაზე თავშესაფარს, რომელიც გადაქცეულია ჩემთვის ჯადოსნურ სუფრად, რომელზეც ძღვენთა ისეთი სიმრავლეა, რომ ძნელია მათი ჩამოთვლა. ხოლო ეს დაუცველი და გულუბრყვილო ცხოველები, ადამიანისთვის საჭმელად განკუთვნილი ცხვარი და ბატკანი, ჩნდებიან ამქვეყნად იმიტომ, რომ იქცნენ ადამიანის სარჩოდ. ხორცი – საჭმელად, მატყლი და ტყავი – თბილი და გამძლე ტანსაცმლისათვის. ქათამი დებს კვერცხს, ფუტკრის მიერ შეგროვებული თაფლიც ასევე სამკურნალო საჭმელია. ყველაფერი ადამიანის სასიკეთოდაა. იმისათვის, რათა შევძლოთ ყოველივე ამის დანახვა ცხოვრებაში, მაშინ უზენაესის ნებით ადამიანს გაუნათდება გული და მაღლიერების გრძნობით მიენდობა თავის შემქმნელს, ნათლად გაიგებს მრავალ მისგან ფარულ მარტივ ჭეშმარიტებას და მაშინ ის მჭიდროდ მიეჯაჭვება გზას, რომელზეც მიუთითა უზენაესმა – შუამავლის გზაზე და თავის მისწრაფებებსა თუ ცხოველურ თვისებებს დაძლევს ალლაჰის ხშირი ხსენებით. ალლაჰის ხსენებისას ცოცხლდება სული, ის შეივსება რწმენის ახალი ნაკადით და ღრმავდება

გააზრებული და აღქმული განცდები. უზენაესისადმი რწმენა გამყარდება, რომელიც მიისწრაფვის წინ სამოთხის გზით ალლაჰისათვის მლოცავი გულწრფელი მონა-მსახურის სახით.

ამ სამყაროში ადამიანი ყოველთვის გარშემორტყმულია ღვთაებრივი ქმნილებების საოცრებებით.

მაგალითისათვის, მრავალი საუკუნის განმავლობაში ხალხმა არ იცოდა, რას წარმოადგენდა წყალი თავისთავად და როგორ გაჩნდა ის პლანეტაზე. მეცხრამეტე საუკუნემდე ხალხმა არ იცოდა, რომ წყალი ქიმიური ნაერთი იყო. მას თვლიდნენ ჩვეულებრივ ქიმიურ ელემენტად. სინამდვილეში, წყალი – ეს არის წყალბადის ორი ატომის ნაერთი ჟანგბადის ერთ ატომთან. ამ ნაერთიდან ერთ ნივთიერებას აქვს წვის თვისება, მეორეს – გაღვივების. უზარმაზარი და ამოუხსნელია უზენაესის ძალა და ძლევამოსილება, როგორც მან შექმნისას შეაერთა თავიანთი თვისებებით ურთიერთსაპირისპირო ნივთიერებები და მიღებული იქნა წყალი – სიცოცხლის საფუძველი დედამიწაზე.

ჩვენ ვცხოვრობთ საიდუმლოებების სამყაროში. თუკი შევხედავთ ატომის აგებულებას: ელექტრონები, ნეიტრონები, პროტონები, ბირთვი..., ყველა განსაზღვრული თანმიმდევრობით ბრუნავს ერთმანეთის ორბიტებს შორის. ბირთვის გარშემო ელექტრონი მოძრაობს 2000 კმ/წმ სიჩქარით. ხოლო ადამიანი ვერც კი ამჩნევს ამას, არ შეუძლია მისი დანახვა. კითხულობს ამას ენციკლოპედიებში, სახელმძღვანელოებში და რამდენიმე ხნის შემდეგ შეუძლია დაივიწყოს ეს ფაქტები, ცხოვრებისეული პრობ-

ლემების გადაწყვეტით გატაცებულმა. ადამიანს არ ძალუძს განსაზღვროს ყველაფერი, რაც ხდება მსხვილ სხეულებში თუ სამყაროს ყველაზე მცირე მარცვალშიც. ფიზიკა ხსნის უზენაესის მიერ დაწესებულ მხოლოდ ზოგიერთ კანონს. მაგრამ ადამიანს ცოდნის საშუალებით შეუძლია მიუახლოვდეს უდიდებულესობას და დაინახოს საგნებისა და ყოფიერების მუდმივი მნიშვნელობები, დამკვიდრებული ჯერ კიდევ შექმნის დროიდან.

უნდა გავიგოთ სამყაროს წიგნის ენა. ამისათვის საჭიროა, რომ ჩამოვიხსნათ ჩვენი გულებიდან უმეცრების საბურველი.

უდიდესმა ალლაჰმა ჩვენს თვალებს მისცა შესაძლებლობა ჩვენივე სწრაფმავალი ცხოვრების ყოველი წამის ფოტოგრაფირებისა. აუცილებლობისას ჩვენ შეგვიძლია ერთ წამში მოვიძიოთ მეხსიერებიდან საჭირო ფოტოსურათი. ჩვენი ტვინი ყველაფერ დანახულს აგზავნის არქივში. ვიდრე ჩვენ ვცოცხლობთ, ჩვენი თვალები იღებს მილიონობით ფოტოსურათს. ჩვენ თვალებს შეუძლიათ დაიტიონ თავისთავში მრავალრიცხოვანი ჰორიზონტები. ტვინი თვალების საშუალებით შეისრუტავს თავისთავში ტრილიონობით სურათს...

მაგრამ რა არის ენა? ჩვენი სხეულის ერთ-ერთი ორგანო, რომელსაც ასევე უზენაესის ნებით შეუძლია გამოთქვას ყველაფერი.

დავფიქრდეთ, ჩვენი სხეულის თითოეული უჯრედი განსაკუთრებული სამყაროა, კონსტრუქციები წერტილებზე მცირე.

თირკმლები ფილტრავენ ჩვენი ორგანიზმისთვის სასარგებლოსა და

საზიანოს. უსარგებლო და მავნე გამოიდგენება მისგან, ხოლო სასარგებლო ისევ უბრუნდება ორგანიზმს სამოდროდ და ასათვისებლად. აქვთ თუ არა გონება თირკმლებს? ჩადგმულია თუ არა მათში კომპიუტერი ან დამონტაჟებულია ლაბორატორია ანალიზისათვის?

დავხედოთ ჩვენს ღვიძლს. ისიც ასევე განსაკუთრებული სამყაროა. წლობით მოხმარებულ საჭმელს შეიძლება მოვეწამლეთ ჩვენ. მაგრამ ღვიძლი, უზენაესის ნებით, იცავს ჩვენს ორგანიზმს ამისაგან.

დავაკვირდეთ ჩვენს გულს. თუ კი ერთი საათის განმავლობაში ავწევთ და დავუშვებთ ხელებს, ჩვენ ვიგრძნობთ არნახულ დაღლილობას. ხოლო ჩვენს გულს გააჩნია ისეთი აგებულება, რომ ის მუშაობს შეუსვენებლივ, დაუღლედად, მთელი სიცოცხლე და თვით მისი შეჩერება არის სიკვდილის წამი.

უდიდესი ალლაჰი, ჩვენი სხეულის აგებულების განსაკუთრებულობის მითითებისას, მიმართავს თავის მონამსახურებს:

„არ დაფიქრებულხართ თქვენ?!...“

დაე, ალლაჰმა მოგვცეს ჩვენ შესაძლებლობა დავფიქრდეთ და გავატაროთ ეს ცხოვრება ისე, რომ გვერგოს პატივი ვიყოთ მუჰამმედ შუამავლის მეზობლები ნათელ სამოთხეში. ამინ!

თარგმნა მ. გელაძემ

ო, ეს ფული

რა აერთიანებს ისეთ სხვადასხვა ნივთებს, როგორიცაა: ნიჟარები, ისრების ბუნიკები, ცხვრის ფარა, ოქროს ზოდები, მარილის ნატეხები, კაკაო „ბობი“ და საკრედიტო პლასტიკური ბარათები? თითოეული მათგანი სხვადასხვა ქვეყნებში და სხვადასხვა დროს იყო ან არის ფული.

ჩვენთვის, თანამედროვე ადამიანებისათვის, – ეს არის მონეტების ან ქაღალდის კუპიურები. მაგრამ ფულის ტიპი და მათი ისტორია უფრო მდიდარია, ვიდრე ეს გეჩვენება პირველსავე შეხედვისას.

როგორ წარმოიშვა ფული

პირველყოფილ საზოგადოებაში, როდესაც ხალხი ცხოვრობდა ტომებად, საგვარეულოებად და თემებად, საგვარეულოს ყველა წევრი მუშაობდა ერთნაირად: ერთად ნადირობდნენ, იჭერდნენ თევზს, აგროვებდნენ ნაყოფსა და ხის ფესვებს. თანდათანობით ყველამ დაიწყო თავისი საქმის სრულყოფა. შრომა გახდა მწარმოებლური: ძაღლები და დროის ნაკლები დანაკარგებით აწარმოებდნენ მეტ პროდუქტს. ხალხმა დაიწყო გაცვლა და გაჭრობა თავის შრომის პროდუქტებით. შრომის განაწილება იყო გაცვლის განვითარების მთავარი მიზეზი. არქეოლოგებმა აღმოაჩინეს, რომ ტომებს შორის გაცვლა ჯერ კიდევ ქვის ხანაში ხდებოდა. მსგავსმა სავაჭრო დამოკიდებულებამ იარსება ინდონეზიისა და აფრიკის ტომებს შორის XIX საუკუნემდე. გაცვლის ასეთ ოპერაციებს აკ-

ვირდებოდა და აღწერა ინგლისელმა ვერნი ლოვეტ კამერონმა, რომელიც 1873 წელს ხელმძღვანელობდა ინგლისის გეოგრაფიული საზოგადოების აფრიკულ ექსპედიციას. იმისათვის, რომ მიეღო ნაგები ტბის გადასაცურავად ვ. ლ. კამერონს მოუწია შეესრულებინა გაცვლის ჯაჭვი:

მათუღი = ტანსაცმელი და ფეხსაცმელი = სპილოს შუანი = ნაგები

ამ ოპერაციას დასჭირდა 10 დღეზე მეტი.

რაც უნდა ვილაპარაკოთ, პირველყოფილ ადამიანებს უხდებოდათ დიდხანს ენადირათ საჭირო საქონლისათვის!

გაცვლისას აუცილებელი იყო უნივერსალური, ერთნაირად ყველასათვის მისაღები ექვივალენტი, რომლის დახმარებითაც შეიძლებოდა ნებისმიერი საგნის შეფასება.

რას არ სარგებლობდა ადამიანი ფულის ნიშნით! ძროხების თავს კუნძულ – ბორნეოზე, ლითონის შუბს – კონგოში, ზურმუხტს – ინდოეთში, ბეწვეულობას – ძველ რუსეთში, ძროხების ჯოგსა და ცხვრების ფარას – ბევრ ძველ ხალხში. სწორედ, სიტყვა „კაპიტალი“ წარმოიშვა ლათინური სიტყვისგან „კაპუტ“, რაც აღნიშნავს „თავს“ (ცხოველების თავის მნიშვნელობით), რომლითაც ხდებოდა ანგარიშსწორება, კაპიტალს აფასებდნენ ცხოველის თავის მიხედვით.

პირველყოფილი ფულის სხვადასხვა სახეებს შორის განსაკუთრებული პოპულარობით სარგებლობდა მომცრო მოლუსკ კაურის ნიჟარები, რომლებ-

საც მოიპოვებდნენ ინდოეთის ოკეანესა და წყნარი ოკეანის დასავლეთ ნაწილში. ბევრი ტომის წარმომადგენელი ნიჟარაფულს ატარებდა ასხმულს და ხიფათის შემთხვევაში მაღავდა მიწაში, როგორც განძს. ღრმა წარსულში და ზგიერთ ადგილებში მეოცე საუკუნემდე ისინი გამოიყენებოდა როგორც მორთულობა და ევროპის, აზიის, აფრიკისა და წყნარი ოკეანის კუნძულების ბევრ ხალხისათვის ის იყო გაცვლის საშუალება.

რა არის ცნობილი მონეტების შესახებ

როგორც ვხედავთ, ადამიანებმა გამოსცადეს არც თუ ისე ცოტა „ფული“, სანამ მიაღწევდნენ ლითონის ფულამდე.

თავდაპირველად ეს იყო ლითონის ძელები, ბეჭდები, ნიხბები, პატარა ცულები. ლითონი არ ფუჭდებოდა, გადატანისას და შენახვისას არ იკავებდა ბევრ ადგილს. ის თავისუფლად იყოფოდა ნაწილებად წვრილ სავაჭრო ოპერაციებისათვის. მაგრამ ყველაზე მთავარი – მისით შეიძლებოდა ანგარიშსწორება ნებისმიერ საქონელზე, რადგანაც ლითონის საგნების ფასეულობა უდავოა. ბევრ ქვეყანაში ლითონის ფული არსებობდა მსხვილი

ზოდების სახით. ასე, ძველ იტალიაში მონეტების გამოჩენამდე ფულის სამსახურს ასრულებდა სპილენძის ზოდები. ეთნოგრაფი ბასტიანი, რომელმაც XIX საუკუნის დასაწყისში მოინახულა ბისემია, მოწმობს, რომ როდესაც მიდიოდნენ ბაზარში, იმარაგებდნენ ვერცხლის, ჩაქუჩის, საჭრისისა და საწონების ნაჭრებს. შეძენილი საქონლის საფასურის გადახდა ხდებოდა ვერცხლით, რომლის საჭირო რაოდენობას იქვე ბაზარში ჭრიდნენ. წარმოიდგინეთ, როგორი უზარმაზარი იყო შესყიდვის პროცედურა! საბერძნეთში ფულის ნიშნად იყენებდნენ რკინის ღეროებს; ექვსი ღერო შეადგენდა დრაჰმას (ბერძ. ნიშნავს „კონა“, „მუჭა“). შედეგად დრაჰმა გახდა ძველბერძნული ვერცხლის მონეტა. ჩრდილო

შავიზღვისპირეთში მიმოქცევაში იყო ბრინჯაოს ისრების ბუნიკები, რომლებიც განსხვავდებოდა საბრძოლო ისრებისაგან. მათ არ ჰქონდათ მილისი, ხოლო ლაპოტი იყო ბლაგვი. მათი ერთადერთი დანიშნულება იყო წვრილ საცალო ვაჭრობის მომსახურება. ფორმის შენახვისას ისრების ბუნიკი თავისი არსის მიხედვით უკვე განეკუთვნებოდა მონეტას. არსებობს აზრი, რომ პირველი ლითონი, რომელსაც გაეცნო ადამიანი, იყო ოქრო. იგი განეკუთვნებოდა იშვიათ ლითონს, მაგრამ მისი მარაგი საკმარისი იყო რეგულარული სარგებლობისათვის. ახლა მეცნიერების მიერ დადგენილია, რომ პირველად ოქროს მრგვალი მონეტები გამოჩნდა ჩვენს ერამდე მეშვიდე საუკუნეში ლიდიაში, თანამედროვე თურქეთის ტერიტორიაზე.

არაბეთის სახელმწიფოს მონეტები

მუჰამედ შუამავლის ცხოვრების დროს არაბეთის ნახევარკუნძულზე ჭრიდნენ მონეტების ორ ტიპს: სასანი-

ანთა (დინასტია) დირჰემს, ვერცხლის დრაჰმის ნიმუშის მიხედვით, დინარს კი – ბიზანტიის ოქროს მონეტებისა და სოლიდების ნიმუშის მიხედვით. ამ პერიოდის დირჰემებსა და დინარებზე შეიძლება მონახო ადამიანებისა და ცხოველების გამოსახულება. მეშვიდე საუკუნის დასაწყისისათვის არაბეთის ცივილიზაცია გახდა ისეთი მძლავრი, რომ მისი ტერიტორია გადაჭიმული იყო ინდოეთიდან ატლანტის ოკეანის ნაპირებამდე. ამ დროიდან მუსლიმანური სახელმწიფოების მონეტებმა შეიძინეს ორიგინალური სახე. ხალიფა ომეად აბდ ალ-მალიქი იბნ მარვანის მიერ მეშვიდე საუკუნის ბოლოს (696-698 წწ) ჩატარებული ფულის რეფორმის შედეგად ოქროს დინარებსა და ვერცხლის დირჰემებზე დაიწესა წარწერის „ქუფის“ დატანება, ასე ეწოდებოდა წერის განსაკუთრებულ სტილს, აღმოცენებულს მეშვიდე საუკუნის ბოლოს ერაყის ქალაქებში: ალ-ქუფსა და ალ-ბასრაში. ასეთი ტიპის მონეტებს ეწოდებოდა ქუფირებული. ამ დროიდან მონეტებზე ქრება ადამიანების, ცხოველების გამოსახულება და რჩება მშვენიერი წარწერა ყურანიდან არაბულ ენაზე:

„ეს ისაა, ვინც გამოაგზავნა თავისი შუამავალი სანდო ხელმძღვანელად და ჭეშმარიტი რელიგიით, რათა ამ მაღლებინა ის დანარჩენ რელიგიებზე მეტად, თუნდაც ის მიუღებელი ყოფილიყო მრავალდმერთიანობისათვის.“ (სურა თევზები, აიათი 33)

ისლამური მონეტები, მართლაც, იყო ყველაზე პირველი მონეტები, რომელმაც მიიღო ფართო საერთაშორისო სვლა. ასე მაგალითად, მერვე საუკუნის ბოლოს არაბეთის ხალიფატის აღმოსავლური მონეტა – დირჰემი იწყებს დიდი რაოდენობით შეღწევას ძველრუსულ სახელმწიფოს ტერიტორიაზე. დირჰემი თავისთავად წარმოადგენს წვრილ, მაგრამ საკმაოდ მაღალი ღირებულების მრგვალ მონეტებს.

მონეტების ორივე მხარეს მოთავსებული იყო წარწერა, რომელიც შეიცავდა ღვთისმოსავ გამონათქვამს. მონეტებზე აგრეთვე, როგორც წესი, ნაჩვენები იყო თარიღი ჰიჯრით (მუსლიმანური ხანა), ფულის მოჭრის ადგილი, ხალიფატის მმართველის ან სხვა თანამდებობრივ პირთა სახელი.

თუ რომაული და ბიზანტიური მონეტები რუსეთში იყო იშვიათობა, სამაგიეროდ ფართოდ იყო გავრცელებული დირჰემი. აღმოსავლური ფულის რუსეთში შემოდღევის ძირითადი გზა იყო დიდი ვოლგისპირეთის სავაჭრო გზა, რომელშიც განსაკუთრებულ როლს თამაშობდა ვოლგის, ბულგარეთის, აგრეთვე ჩრდილო დონისა და დნეპრის სავაჭრო გზები. რუსეთის ტერიტორიაზე ნახულია ქუფირებული მონეტების ბევრი განძი. ცნობილია მრავალფუთიანი განძი, რომელიც შესდგებოდა ათასი მონეტისაგან. ხშირად დირჰემებს სლავური ტომები სარგებლობდნენ დასაფლავების ადათ-წე-

სების შესასრულებლად: აღმოსავლურ მონეტებს მარხავდნენ მკვდართან ერთად. დირჰემის მნიშვნელობა იყო ისეთი დიდი, რომ ის გამოიყენებოდა ადგილობრივი მონეტების მიმოქცევის საშუალებად, მსგავსად იმისა, როგორც ამერიკულ დოლარს სარგებლობენ რუსეთში ვაჭრობისას. სლავების მიერ ათვისებულმა მონეტებმა მიიღო ადგილობრივი სახელწოდება. სარწმუნო წყაროებში მონეტები მოხსენებულია „კუნისა“ და „ნოგატის“ სახელწოდებით. რუსეთში აღმოსავლურმა მონეტებმა იარსება მეთერთმეტე საუკუნის დასაწყისამდე და შემდეგ თანდათანობით გაქრა მიმოქცევიდან. აღმოსავლეთში მონეტების საქმიანობის მემკვიდრე თურქეთი გახდა. ფულის მონეტები აქ იჭრებოდა მეცხრე საუკუნიდან. პირველი ფულის ზარაფხანა დაარსებული იქნა ფათიჰ სულთან მეჰმედის მიერ მეჩეთ „ბაიაზეთის“ მახლობლად. თურქეთში სამონეტო საქმიანობის საწყის თარიღად ითვლება 1476 წელი, როდესაც ფათიჰ სულთან მეჰმედმა მიიღო პირველი ოქროს მონეტა, რომელზეც წარწერილი იყო მისი სახელი.

სხვადასხვა დროს, სხვადასხვა ქვეყნებში ფულმა მიიღო თავისი სახელწოდება. ბევრ შემთხვევაში საჭირო გარიგების დადებისას მონეტები არ ითვლებოდა და ფასდებოდა წონის მიხედვით. ასე მაგალითად, წონის მიხედვით მიიღო სახელწოდება „ფუნტმა“. გამოშვების ადგილის მიხედვით უწოდეს მონეტას „ფლორინი“, რომელსაც უშვებდნენ ფლორენციაში.

მომზადების ხერხის მიხედვით წარმოიშვა „მარკის“ სახელწოდება (გერმანული „მარკიდან“ – „დადი“) და

„რუბლი“ (რუსული სიტყვიდან „რუ-
ბიტ“ -- „ჭრა“). ჩვენთვის ახლა ჩვეუ-
ლებრივია, რომ რუბლმა, მარკამ და
ფუნტმა მიიღო საერთაშორისო აღი-
არება. მაგრამ მათ მსოფლიო ფულის
მიმოქცევაში მონაწილეობა დაიწვეს
შედარებით გვიან. მათი ისტორია ჯერ
კიდევ მოკლეა.

რატომ ამოიღეს მიმოქცევიდან
ოქროს მონეტები და შეცვალეს ქა-
ღალდის ფულით?

მიზეზი რამდენიმეა. თავდაპირვე-
ლად ოქროს მოპოვება ვერ ასწრებ-
და სასაქონლო წარმოებას და ვერ
უზრუნველყოფდა ფულის სრულ
მოთხოვნილებას. ეს ფაქტი განსა-
კუთრებით შეიმჩნევა ახლა, როდესაც
დედამიწაზე ოქროს მარაგი მცირდება.
აი, თანამედროვე დიდი ბრიტანეთის

მონაცემებით ინგლისელი მუშების
რაოდენობა 20 მილიონია. საშუალოდ
ყოველი მათგანი თვის ბოლოს დე-
ბულოს ორიათას ფუნტ სტერლინგ
ხელფასს. ამიტომ სახელმწიფომ
ყოველწლიურად ხელფასისათვის
უნდა გამოუშვას ორმოცი მილიარდი
ფუნტი სტერლინგი. ეს კი ოთხიათასი
ტონა ოქროს ექვივალენტურია. ხოლო
ბრიტანეთის ცენტრალური ბანკის
ოქროს მარაგი მხოლოდ ოთხიათასი
ტონაა...

ციფრები და ფაქტები

**ოქროს მსოფლიო საბჭოს მონა-
ცემებით ოქროს მარაგის რაოდენობის
მიხედვით ლიდერობენ:**

1. აშშ – 8133,5 ტონა ოქროს მარა-
გი;
2. გერმანია – 3427,8 ტონა;
3. საერთაშორისო სავალუტო ფონ-
დი – 3217,3 ტონა;
4. საფრანგეთი – 2892,6
ტონა;
5. იტალია – 2451,8
ტონა;
6. შვეიცარია – 1290,1
ტონა;
7. იაპონია – 765,2
ტონა;
8. ნიდერლანდები –
722,4 ტონა;
9. ევროპული ცენ-
ტრალური ბანკი – 719,9
ტონა;
10. ჩინეთი – 600
ტონა ოქროს მარაგი;
11. რუსეთის ოქროს
მარაგი შეადგენს 386
ტონას.

ოქროს მარაგის ზომების შეუსაბამობის გამო ფულის მოთხოვნილები-სას სახელმწიფო იყენებდა ხრიკებს და შეგნებულად ამცირებდა კეთილშობილი მეტალების შემცველობას მონეტებში ხაზინისათვის დამატებითი შემოსავლების მიღების მიზნით. ისტორიამ იცის ძალიან ბევრი მაგალითი სახელმწიფოს მიერ მონეტების გაყალბების შესახებ. ასე მაგალითად, საფრანგეთის მეფემ ფილიპ IV „ლამაზმა“ მიიღო კიდევ ერთი ზედმეტსახელი „ყალბმონეტისტი“, ფულში ოქროს დაბალი შემცველობით გამოშვების გამო. რუსეთში მეთვრამეტე საუკუნეში ვერცხლის შემცველობა რუბლში შეადგენდა მხოლოდ ერთ პროცენტს.

ოქროს ფულის ქაღალდით შეცვლის მეორე მიზეზი მდგომარეობდა იმაში, რომ ოქროს მონეტებს თავისი მაღალი ფასეულობების გამო არ შეეძლო გაეწია სამსახური წვრილ სავაჭრო გარიგებების დროს. მაგალითად, ათი ამერიკული ცენტის რეალური ფასი ტოლია ოქროს ერთი მესამედი გრამისა. ოქროს ასეთი ნაჭერი შეიძლება წარმოიდგინო შაქრის ნამცეცის ან 0,8 მილიმეტრიან წახნაგოვანი კუბის სახით. ასეთი ზომის ოქროს მონეტის სარგებლობა პრაქტიკულად შეუძლებელი იყო.

ქაღალდის ფული გახდა ოქროსა და ვერცხლის მონეტების მოხერხებული შემცვლელი. სხვადასხვა დროს დედამიწის სხვადასხვა ნაწილში დაიწვეს ქაღალდის ფულით სარგებლობა.

ციფრები და ფაქტები

ქაღალდის პირველი ფული გამოჩნდა ჩინეთში (618-907 წლებში) ტანის დინასტიის მეფობის ეპოქაში. სპარსეთში ქაღალდის ფული გამოუშვეს 1294 წელს, იაპონიაში – 1337 წელს, საფრანგეთში – 1571 წელს, ამერიკაში – 1690 წელს, რუსეთში – 1769 წელს ეკატერინე მეორის მმართველობის დროს.

ქაღალდის ფულს თავისთავად არ გააჩნია ფასეულობა და წარმომადგენელი აქვს დამოუკიდებელი ღირსება. ის განეკუთვნება ნიშანს, სრულფასოვან ფულის წარმომადგენელს და მისი რაოდენობა მიმოქცევაში განისაზღვრება სახელმწიფოს ოქროს მარაგის ღირებულებით. სახელმწიფო აძლევს ქაღალდის ფულს განსაზღვრულ კურსს და აცხადებს მას შესყიდვა-გადახდის საშუალებად.

ფული თან ახლდა ადამიანს მთელი მისი ცხოვრების მანძილზე. ფული, როგორც ყველაზე ძვირფასი, ხიფათის დროს ინახავდნენ და საუკუნეების გავლის შემდეგ ხალხი იჩენდა გაბედულებას სახიფათო ავანტიურისათვის, რათა მოეძებნათ განძი. ფულის მოსაძებნად ამზადებდნენ გზებს, მიემგზავრებოდნენ შორეულ მოგზაურობაში, ყვინთავდნენ ოკეანის ფსკერზე. ფულისათვის ხდებოდა ტრაგედიები. ფულს გადაარჩენდნენ და ამით ადამიანები ბედნიერების მწვერვალზე აღიოდნენ. შეიძლება ფული არსებობს იმისათვის, რომ ყოველთვის შეგვახსენოს ჩვენ იმ მუდმივ ქონების შესახებ, რომელსაც ფულით ვერ იყიდი – ჯანმრთელობა, გულწრფელობა, სიკეთე, სიყვარული...

თარგმნა გ. ხოზრევანიძემ

ადამიანის რწმენა და იმედი

ადამიანებს ყოველდღიური ცხოვრებისეული სიძნელეების, ამოუხსნელი ამოცანებისა და პრობლემების გადალახვა, შიშის, უიმედობის, ყოყმანისაგან გადარჩენა და სულის სიმშვიდის მოპოვება სურთ, რისი ერთადერთი წყაროც რწმენაა.

რწმენა, ადამიანის ტკივილსა და წუხილს ამცირებს და მას ნუგეშს სძენს. ადამიანი რწმენის საშუალებით უიმედობას ამარცხებს და სიმშვიდეს ჰპოვებს. რწმენა ადამიანს თავგანწირულობით, მოთმენით, იმედის გრძნობის გაძლიერებით, ცხოვრებისეული ტკივი-

ძირითად წყაროს წარმოადგენს. ამიტომ ნამდვილი მორწმუნე უზენაესის ძალის რწმენით და მასზე ჩაჭიდებით ამქვეყანაზე მოუპოვებელ ნდობას შეიძენს. მორწმუნე ადამიანები ალლაჰზე მინდობით, ურწმუნო ადამიანებისგან განსხვავებით, ხშირი უიმედობისგან გადარჩენილნი არიან.

ადამიანი დაბადებიდან სიკვდილამდე ყოველგვარი სიძნელეების ამოხსნისათვის ზრუნავს და ცდილობს რომ ამქვეყნიურ ყოვლადცვალებად პირობებს შეეჩვიოს. მას რწმენის საშუალებით სიძლიერის უნარი ემატე-

ბა. სხვაზე დამოუკიდებელი ხდება და ცხოვრებისეული პრობლემების მოგვარების უნარს საკუთარ თავში პოულობს. აქედან გამომდინარე, რწმენა ადამიანში ჯანსაღ პიროვნებას აყალიბებს.

ალლაჰის რწმენის დაკარგვა კი ადამიანის პიროვნებას მიწასთან ასწორებს. ასეთი ადამიანის პიროვნულობა ძალიან სუსტია და პატარა სიძნელის წინაშეც კი დაიხოქებს.

გარდა ამისა, საიქიოს არსებობის დაჯერება ადამიანების უკვდავებას ამქვეყ-

ნაზე მოუპოვებელი სამართლისა და ბედნიერების, დამსხვრეული იმედების აღდგენისა და ნამოქმედარი კეთილი ქმედებების სანაცვლოს მიღების ერთადერთი გზაა.

აქედან გამომდინარე, რწმენა ნდობის

ანაზე მოუპოვებელი სამართლისა და ბედნიერების, დამსხვრეული იმედების აღდგენისა და ნამოქმედარი კეთილი ქმედებების სანაცვლოს მიღების ერთადერთი გზაა.

გ. გოგიტიძე

აჭარის ბუნებრივი რესურსების
გამოყენება სამთო ტურიზმის
განვითარებისათვის

აჭარა, რომელიც მდებარეობს საქართველოს სამხრეთ-დასავლეთ ნაწილში, წარმოდგენილია მრავალფეროვანი ბუნებრივი პირობებითა და

ლად გამოყენება ხელს შეუწყობს ბუნებრივი კომპონენტების გამოყენებას რეკრაციული მიზნით, სამთო-საოჯახო, ტურიზმისა და საკურორტო მეურნეობის განვითარებით. მთიანი აჭარის კურორტების და საკურორტო ადგილების სამკურნალო მიზნით გამოყენების დროს მნიშვნელოვანი ადგილი უნდა დაეთმოს გეოგრაფიულ მდებარეობას, რელიეფის ფორმას, ვაკეს, მთას, ქედს, კლიმატს, სასმელ და მინერალურ წყლებს, მცენარეულობას. საგულისხმოა, რომ მაღალმთიანი საკურორტო ადგილები და მინერალური წყლები ჯერ კიდევ ნაკლებადაა შესწავლილი და ადამინის მიერ გამოუყენებელი. თუმცა ბოლო წლებში სამთო-საოჯახო ტურიზმის განვითარებისა და გამოყენების

რესურსებით, რელიეფით, კლიმატით, წყლებით, ბიოსფეროთი, რომელთა შესწავლა, გამოკვლევა და გონივრუ-

სეზულებების, უნივერსიტეტების მეცნიერ-მუშაკებისა და ექიმების მიერ

რამდენჯერმე მოეწყო ექსპედიცია. შეისწავლეს 80-მდე მინერალური წყარო. აღსანიშნავია ისეთი წყლები, რომლებიც ბუნებაში იშვიათად გვხვდება. მაგალითად, ხულოს რაიონის სოფელ დანისპარაულში, გოდერძის უღელტეხილის მახლობლად, აღმოჩენილია ნახშირ.-მინერალური წყალი, რომელიც ჰიდროკარბონატული ნატრიუმ-მაგნიუმი. მსგავსი მინერალური წყალი საქართველოში მხოლოდ ურაგელში – ახალციხის რაიონშია. ასევე მნიშვნელოვანია ქედის რაიონში კოკოტაურის მინერალური წყლები, რომლითაც მოსახლეობა სარგებლობს, იყენებენ როგორც დასალევად, ისე აბაზანებისთვის. თერმულ-მინერალური წყაროებიდან აღსანიშნავია შუახევის რაიონის სოფელ ტომაშეთში მდებარე აბანო, სადაც ძირითადად სახსრების ტკივილებს მკურნალობენ. სამკურნალო თვისებებით ხასიათდებიან შამბალეთის, ლამაზმერის, ბათალავაკის (შუახევის რაიონი) და მტირალაქის (ხელვაჩაურის რაიონი) წყაროები. თუმცა აღნიშნულ სიმდიდრეს ჯერ კიდევ ვერ ვიყენებთ, მაგრამ არსებობს შესაძლებლობა იგი გამოვიყენოთ ტურიზმის განვითარების გზით.

შუბანში, გუნდაურში იაკობაურში, წაბლანაში, გოგაძეებში, ყინჩაურში და სხვა სოფლებში გვხვდება რკინიანი, რკინიან-გოგირდიანი წყლები, რომელთა სიკეთეს მოსახლეობა ნაწილობრივ მაინც არის ნაზიარები. აღნიშნულის გამოყენება საოჯახო სამთო ტურიზმის განვითარებითაა ხელმისაწვდომი.

ასევე მრავალფეროვანია აჭარის მთიანი რაიონების მცენარეთა სამეფო. როგორიცაა მუხა, წაბლი, რცხილა, ნეკერჩხალი, წიფელი, ცაცხვი, ნაძვი. ქვეტყეში გავრცელებულია შქერი, წყავი, მოცვი, იელი. აღპური სარტყელი გამოყენებულია საძოვრად.

მთიანი აჭარა მდიდარია ფაუნითაც. აქ გვხვდება გარეული ღორი, შველი, მგელი, მელია, დათვი, მრავალი სახეობის ფრინველი...

ამრიგად, აჭარის მთიან რაიონებში ყველა პირობაა იმისათვის, რომ განვითარდეს სამთო-საკურორტო ტურისტული ინდუსტრია, რაც ქვეყნის ეკონომიკის განვითარებას და ადამიანთა ცხოვრების პირობების გაუმჯობესებას განაპირობებს.

ამრიგად, ბათუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტის საბუნებისმეტყველო ფაკულტეტის, გეოგრაფიის, ბიოლოგიის, ქიმიის, დეპარტამენტისა და სამედიცინო და ეკონომიკის სპეციალობათა პრფესორ-მასწავლებლები მიზანმიმართულად და სისტემატურად სწავლობენ, ადგენენ რეკომენდაციებს – გეოგრაფიული, ეკოლოგიური, სოციალური, ეკონომიკური, სამართლებრივი და სამედიცინო მიმართულებით, რომელიც ხელს შეუწყობს მთიან აჭარაში ტურიზმის და საკურორტო მეურნეობის განვითარებას.

მეცნიერებათა დოქტორი

ზ. აბაშიძე

„ჯანმრთელობის მანამ არ ფიქსებენ, სანამ არ ჯავდება.“ (თამარ ფულავა)

გრიპი

გრიპი ვირუსული ხასიათის მწვავე ინფექციური დაავადებაა, რომელიც მიმდინარეობს ზოგადი ინტოქსიკაციის მოვლენებითა და ხანმოკლე ცხელებით. განარჩევენ გრიპის ვირუსის 3 ტიპს: A, B, და C. იმ ორასამდე ვირუსს შორის, რომლებიც ზემო სასუნთქი გზების დაავადებებს იწვევს, გრიპის ვირუსი ყველაზე საშიში და დაუმორჩილებელია. მიუხედავად მედიცინის მიღწევებისა, გრიპი ყველაზე მასობრივ ინფექციად რჩება. საქმე ისაა, რომ გრიპის ვირუსი ცვალებადობის უნარით ხასიათდება. მისი ეს თვისება არ იძლევა საშუალებას, რომ შეიქმნას პროფილაქტიკური ვაქცინა, ყოველწლიურად საჭირო ხდება მისი „ინდივიდუალური საზომით“ დამზადება თითოეული ახალი სახის ვირუსის საწინააღმდეგოდ. დიდი მნიშვნელობა აქვს ეკოლოგიურ ფაქტორებსაც. იზრდება ქალაქები, უარესდება ჰაერისა და წყლის ხარისხი, სულ უფრო ბინძურდება სოფლის მეურნეობის პროდუქტები. შედეგად, მრავალ ჩვენგანს (განსაკუთრებით ბავშვებს და მოზარდებს) უვითარდებათ მეორადი იმუნოდეფიციტი. გარდა ამისა, პლანეტაზე მატულობს მოხუც ადამი-

ანთა რაოდენობა, ხოლო გრიპისთვის ისინი იოლ „ნადავლს“ წარმოადგენენ.

დაავადების გადაცემის მექანიზმი: გრიპი

გადაეცემა ჰაერ-წვეთოვანი გზით. ინფექციის წყაროა დაავადებული ადამიანი. გარშემომყოფთა დაინფიცირების საშიშროება მეტია პირველ დღეებში, შემდეგ კლებულობს. დაავადებას ახასიათებს სეზონურობა. იგი ძირითადად წლის ცივ თვეებში გრძელდება.

დაავადების მიმდინარეობა: გრიპის ინკუბაციური (ფარული) პერიოდი 1-2 დღე გრძელდება. დაავადება იწყება უეცრად, კლინიკური სურათის სწრაფი განვითარებით, რაც გამოიხატება: შემცივნებით, ტემპერატურის მომატებით $39-40^{\circ}\text{C}$ -მდე, სხეულის დამტვრეულობის შეგრძნებით, სახსრების, ძვლების, კუნთების, თავის ტკივილით, თვალბუდეებში სიმძიმის შეგრძნებით. ზოგჯერ გულისრევით და პირღებინებით. დასაწყისში აღინიშნება ცხვირიდან სუნთქვის გაძნელება და ყელის სიმშრალე, სუნთქვისა და მაჯის აჩქარება. დაავადების მე-2 – მე-3 დღიდან ავადმყოფს ეწყება მშრალი ხველა და ტკივილი მკერდის ძვლის უკან, სურდოს დროს ყურადღებას იპყრობს სახისა და თვალბუდეების წამოწითლება, შეშუპება, ყნოსვისა და გემოვნების შეგრძნების დაქვეითება, უმადობა. განარჩევენ დაავადების მსუბუქ, საშუალო და მძიმე ფორმებს. გრიპით დაავადებული უმეტეს შემთხვევაში 3-5 დღეში

იკურნება, მაგრამ საერთო სისუსტე, შრომის უნარის დაქვეითება ავადმყოფს უფრო დიდხანს გაყვება.

გრიპის გართულებები: გრიპის გართულებებიდან ყველაზე ხშირია ზედა სასუნთქი გზებისა და ფილტვების ანთება, აგრეთვე მოსალოდნელია მიოკარდიტი, მენინგიტი, ენცეფალიტი, ფრონტიტი, ჰაიმორიტი, ოტიტი. აღნიშნული გართულებები შეიძლება გამოწვეული იყოს უშუალოდ გრიპის ვირუსით დაუძღვრებულ ორგანიზმში არსებული ბაქტერიული ფლორის გააქტივებით.

გრიპის მკურნალობა: გრიპით დაავადების შემთხვევაში დაუყოვნებლივ მიმართეთ ექიმს. დაავადების მძიმე ფორმის დროს აუცილებელია სტაციონარული მკურნალობა. ცხელების პერიოდში ავადმყოფი უნდა იწვეს. აუცილებელია ავადმყოფის იზოლაცია. ოთახი, სადაც იგი წევს, ხშირად უნდა განიავდეს, დასუფთავდეს სველი წესით. საჭიროა ავადმყოფს მიეცეს დიდი რაოდენობით სითხე და სითხის შემცველი საკვები, ხილი, ბოსტნეული.

სასურველია ანტივირუსული პრეპარატების – რემანტადინი, არბიდოლი – გამოყენება. ნუ მიიღებთ ანტიბიოტიკებს, თუ ამის საჭიროება (მეორეული ინფექცია) არ არის, რადგან ის ვირუსზე არ მოქმედებს. ტემპერატურის მომატებისას $38,5^{\circ}\text{C}$ – მდე, თავის ტკივილისას მიიღეთ სიცხის დამწვევი (პარაცეტამოლი, ანალგინი) საშუალებები. სვით ცხელი ჩაი ღიმონით, ჟოლოთი. მიიღეთ პოლივიტამინი. თუ ფალსიფიცირებული არაა, სასარგებლოა ორგანიზმისათვის.

გრიპის პროფილაქტიკა: გრიპის ეპიდემიის წინა პერიოდში პროფილაქტიკის ძირითადი საშუალებაა მასობრივი ვაქცინაციის ჩატარება. ეპიდემიის შემთხვევაში პროფილაქტიკის მიზნით აუცილებელია ანტივირუსული პრეპარატების – რემანტადინი, არბიდოლი, დიბაზოლი, იმუნალი, და C ვიტამინის დროული და მართებული დანიშვნა.

ავადმყოფის მომვლელმა უნდა გაიკეთოს 4 - ფენიანი დოლბანდის ნიღაბი, რომელიც ყოველ 3-4 სთ-ში უნდა შეიცვალოს.

გრიპის პროფილაქტიკაში უდიდესი მნიშვნელობა აქვს ორგანიზმის გაკაუებას. თუ ორგანიზმი გაუკაუებულია, იგი ადვილად ცივდება, რაც ხელს უწყობს გრიპის განვითარებას.

ექიმი ფთიზიატრი

6. ტუნაძე

„მთარე თუ ზემენ აზის, კახსკულაჲს ზას შეჲყუბით“ (საღმრთელი)

ახლო მთარეო, შენ გამახარეო!...

ყოველ ოცდამერვე დღეს ახალი მთარე მოგვევლინება. ამ დროისთვის ადამიანის ორგანიზმი მზად არის ყოველგვარი განწყობისათვის. თუ გადავწყვიტეთ სიგარეტის მოწევის ან ალკოჰოლის მიღებას დაანებოთ თავი, ახალმთარეობისას სჯობს. ამ დროს დაიწყეთ ახალი დიეტა ან უარი თქვით ხორცზე. ამ დღეებში მოიწყეთ განტვირთვის დღე... ამით თავიდან აიცილებთ ჯამრთელობასთან დაკავშირებულ პრობლემებს. სწორედ

რიოდში კანი მაქსიმალურად მარადება სისხლით. ნებისმიერი მაღაზი სასარგებლოა. მთარის ავსებისას შეჭრილი თმა მალე იზრდება; საღებავიც ინარჩუნებს ფერს. ამ დღეებში არასასურველია ეპილაცია, ხალების მოცილება. მინდვრის ყვავილები თუ ბაღახები ამ დროისთვის ივსებიან სასარგებლო ნივთიერებებით... ეს მათი შეგროვების და გახმობის პერიოდია. იცოდეთ, რაც უფრო ივსება მთარე, მით უფრო ცუდად ხორცდება ჭრილობა...

ახალმთარეობისას უნდა დაიწყოთ თქვენს ცხოვრებაში მნიშვნელოვანი ცვლილებების შეტანა.

მთარის ავსებისას მიიღეთ სამკურნალო აბაზანები ინტენსიურად, მოუარეთ სულსა და სხეულს... ამ პე-

რა... რასაკვირველია, სავსე მთარისას გარეცხილი თეთრეული არასოდეს იქნება ისეთი ქათქათა, როგორიც ნაკლული მთარის დროს. სავსე დისკო ანდამატივით იზიდავს ადამიანის სიმშვიდეს. ამ დროს მატულობს

თვითმკვლელობათა რიცხვი, უბედური და კრიმინალური შემთხვევები თუ ავარიები, მიუხედავად იმისა, რომ იგი ხანმოკლეა. ციური მნათობის ფაზათა ცვლილება ზეგავლენას ახდენს მგრძნობიარე ადამიანზე და მათი ცხოვრების მიმე პერიოდი დგება. ისინი უფრო აგრესიულნი და მშფოთვარენი ხდებიან: ცუდად სძინავთ, კოშმარები სტანჯავთ.

მთვარის გალევისას ორგანიზმი შესანიშნავ, ჯანსაღ ფორმაშია. იგი მზად არის ნებისმიერი გმირობის ჩასადენად.

დროა შევუდგეთ ევროპაში აღიარებულ „სისხლის გაწმენდის“ პროცედურას. იგი ყველასთვის სასარგებლოა. როგორც ვიცით, ბევრი დაავადების მიზეზი ე.წ. „ცუდი სისხლია“, რომელიც ქოლესტერინის დიდ რაოდენობას და შარდმჟავას შეიცავს.

გთავაზობთ ორგანიზმის გაწმენდას მთვარის გალევისას შემდეგი დიეტით: სადილის შემდეგ სვით ჭინჭრის ჩაი (1 ს.კ. გამხმარი ჭინჭარი 1 ლ წყალზე), მთვარის შემდეგი გალევისას გაიმეორეთ ეს პროცედურა. თუ ოპერაცია გესაჭიროებათ, მხოლოდ ამ დროს გაიკეთეთ. ამ დროს მთვარის მაგიური გავლენის შედეგად ოპერაცია ყოველგვარი გართულების გარეშე ჩაივლის. ყველა ჭრილობა ადვილად შეხორცდება. საგსე მთვარის კლების დაწყებისთანავე დაიწყეთ ეპილაცია, სახის გაწმენდა და ხალების მოცილება. ამ დროს კანი ნაკლებად მგრძნობიარეა და ტკივილს უკეთ აიტანს. ყოველ სადამოს ახედეთ ცას... როგორი მთვარეა? რას გიქადით იღუმალი ციური მნათობი?

დ. ტუნაძე

